

DŽOJS KEROL OUTS

CRNA VOJTA

„Žestoko... značajno pomeranje granica književnosti snagom
maestralnog pripovedača.“
Chicago Tribune

Naslov originala
Joyce Carol Oates
„Black Water”

Black Water Copyright © 1992 The Ontario Review, Inc.

Copyright © 2010 za srpski jezik Ćarobna knjiga
„by arrangement with John Hawkins & Associates, Inc., New
York”.

Dizajn korice:
Dragan Bibin

Copyright © Ćarobna knjiga 2010.

ISBN 978-86-7702-123-8

Ćarobna knjiga
Beograd 2010.

Džojs Kerol Outs

CRNA VODA

Prevela
Tijana Parezanović

Čarobna
knjiga

PRVI DEO

1

Iznajmljena „tojota“, koju je Senator vozio tako grozničavo, ubrzavala je neasfaltiranim bezimenim putem, skretala nesigurno uz proklizavanje, a onda, bez upozorenja, automobil je nekako sleteo sa puta i prevrnuo se u vodu, brzu i crnu, nagnuo se na suvozačku stranu i počeo munjevito da tone.

Zar ću da umrem? – zar ovako?

Bilo je veče Četvrtog jula. Širom ostrva Grejling, naročito duž severne obale, održavale su se zabave, kolone automobila bile su parkirane uz peskovite puteve koji su vodili ka plažama. Kasnije, kada se bude dovoljno smračilo, uslediće vatrometi, poneki od njih sa raskošnim eksplozijama u blistavom tehnikoloru, poput televizijskog rata u Persijskom zalivu.

Oni su se nalazili u samotnom i nenaseljenom delu ostrva, vrlo verovatno su se i izgubili. Nameštala je usta, prikupljala hrabrost, da izgovori reč *izgubljeni*.

Tako je bilo i sa kondomom koji je nosila u tašni ko zna koliko dugo. U tašni od jagnjeće kože, a sada i u lepoj letnjoj „lora ešli“ torbi sa cvetnim dezenom. U stvari ga je nosila, isti taj kondam, i u prethodnoj torbi – onoj velikoj i upadljivoj pletenoj torbi sa obrubom od crvene kože koja se naposletku raspala, toliko ju je dugo imala. Kondom je bio uredno i čvrsto umotan, mirisao je nevino na apoteku, malo je prostora zauzimao. Niti jednom tokom svih ovih meseci nije joj palo na pamet ni da ga pipne, niti se spremala da ga izvadi, spremala da predloži bilo kome, bilo kom muškarcu, prijatelju ili poslovnom poznaniku ili gotovo strancu, da ga upotrebi, ma čak ni da razmisli da li će ga upotrebiti. Uvek pripravna ako iskrсне neka prilika, ali na kraju ne bi mogla da progovori, ostala bi bez reči.

Nalazili su se negde u močvarnom delu ostrva Grejling u Mejnu, dvadeset minuta trajektom na severozapad od luke Butbej. Prijateljski su razgovarali jedno s drugim, a bilo im je lako i da se nasmeju kada su zajedno, kao starim prijateljima, kao starim prijateljima koji su izuzetno opušteni kada su zajedno, i Keli je diskretno pokušala da umiri Senatorovu ruku da se ono što je ostalo od tonik-votke koju je pio ne bi prelilo preko ruba plastične čaše koju je držao dok je vozio, a onda, iznebuha kao kad film počne da treperi kao da poštuckuje, pa slika izleti iz okvira, tako naglo, nikada neće razumeti koliko brzo se to desilo, put se izmakao ispod automobila koji je jurišao i oni su se batrgali da spasu živote tonući u crnu vodu

što je pljuskala preko šoferšajbne i tražila put da uđe kao da je snena močvara koja ih je okruživala najednom oživela i krenula da ih proguta.

Zar ću da umrem? – zar ovako?

3

Bafi se uvredila ili je bar tako delovalo. Kod Bafi je dosta toga bilo predstava, nikad se nije znalo. Rekla je Keli Keliher: Dobro, ali zašto idete *sada*, zar ne možete da odete malo kasnije? – a Keli Keliher je promumlala nešto nerazumljivo i posramljeno pošto nije mogla da kaže: Zato što on tako hoće – on insistira.

Nije mogla da kaže: Zato što ako ne uradim onako kako on želi sada kasnije neću ni imati prilike. Znaš to.

Sa svih strana snažan ustajao smrad močvare, smrad vlage i truljenja, crne zemlje i crne vode. Prohladan, osvežavajući i rezak dah Atlantika ovde se činio dalek, kao uspomena, pronošen kopnom u slabašnim naletima na krilima istočnog povetarca. I nisu se čuli talasi ovde. Samo noćni insekti. Vetar koji duva kroz zakržljalo drveće obraslo puzavicom.

Dok je na ramenu pridržavala sigurnosni pojas Keli Keliher koja nije bila pijana smeškala se i razmišljala: Kako je neobično to što sam *ovde*, a ne znam ni gde to *ovde* jeste.

Žurili su da stignu na trajekt u Brokdenovom pristaništu, koji kreće ka kopnu u 20.20. Bilo je otprilike 20.15 kada je iznajmljena „tojota“ sasvim neopaženo, bez svedoka, uronila u vodu – rukavac? potok? reku? – za koju ni Senator ni njegova saputnica Keli Keliher nisu znali da se nalazi na izbočini serpentine.

Desetak metara napred, takođe neopažen, nalazio se i uzan drveni most iskovan od veoma izanđalih dasaka; ali nije bilo znaka koji upozorava na most, a još manje znaka upozorenja za opasnu krivinu što je mostu prethodila.

Ne sada. Ne ovako.

Imala je dvadeset šest godina i osam meseci, premlada da umre i samim tim previše zapanjena, i suviše u neverici da bi vrištala dok je „tojota“ sletala sa puta i udarala u površinu gotovo nevidljive vode, dok je samo na tren izgledalo da neće potonuti već ostati da pluta, da će je, ma koliko teška bila, putanja leta preneti preko vode do zmijolike zapetljane trske i zakržljalih stabala i puzavice na suprotnoj obali.

Očekivali biste da je voda na takvim mestima plitka, običan jarak. Očekivali biste da je ograda puta čvršća. Ne biste očekivali da se, tako najednom tako naglo tako bespomoćno, nađete u vodi crnoj kao blato, okruženi teškim smradom kanalizacije.

Ne ovako. Ne.

Bila je zapanjena i bila je u neverici, a moguće je da je i Senator delio sa njom ova osećanja, jer je Četvrti juli na ostrvu Grejling u kući koja je pripadala roditeljima Bafi Sent Džon prolazio u slavljeničkom i bezbrižnom raspoloženju i uz mnogo smeha i živahnog razgovora i nevinog i ustreptalog iščekivanja budućnosti (i bliske i daleke budućnosti – jer svakako je ova prva imala uticaj na drugu), te je bilo zaista nemoguće shvatiti kako se sve tako naglo promenilo.

Nekoliko puta u životu Keli Keliher su zadesile podjednako nagle i zbunjujuće nesreće i nijedan put nije bila sposobna da vrisne, još od prvog trena kada bi shvatila da se nalazi van kontrole, da se pokreti njenog tela nalaze van kontrole uma, nijedan put nije mogla suvislo da pojmi šta se to stvarno događa.

Jer se u takvim trenucima vreme ubrzava. Kada se trenutak udara približi, vreme jurne brzinom svetlosti.

Poput mrlja bele farbe, amnezija prelije njen mozak.

5

Začula je, u trenutku kada je „tojota“ udarila u ogradu koju je rđa izjela toliko da je ličila na čipku i koja je pri udaru pukla ne usporivši nimalo automobil, kako se Senatoru otima tek jedan jedini iznenađeni usklik – „Hej!“

A onda voda niotkuda kulja preko njih, Preko haube automobila. Preko napukle šoferšajbne. Kovitlajući se u mutnim talasima kao da je živa, kao da je besna.

6

Na Univerzitetu Braun, gde je diplomirala sa najvišim ocenama na katedri za američke studije, Keli Keliher, čije je kršteno ime bilo Elizabet En Keliher, napisala je devedeset strana dug istraživački rad o Senatoru.

Podnaslov rada bio je „Džefersonovski idealizam i pragmatizam *Nju dila*: Liberalne strategije u kriznim situacijama“.

Veoma vredno je radila; izučavala tri Senatorove kampanje za izbor za Senat, njegov uticaj unutar Demokratske stranke i verovatnoću da bude nominovan kao kandidat svoje stranke za predsednika, a za svoj trud dobila je ocenu deset... Keli Keliher je na osnovnim studijama uglavnom dobijala desetke iz stručnih predmeta... i gotovo čitavu stranu komentara i pohvala koje je svojeručno pisao njen mentor.

Ovo se dogodilo pre pet godina. Dok je bila mlada.

Kada je tog popodneva upoznala Senatora, dok je njenu malu i koščatu šaku tako energično tresao svojom velikom prijateljski nastrojenom šakom, Keli je naložila sebi: Ni slučajno to ne pominji.

Pa tako nije ni spominjala. Tek mnogo kasnije je to učinila.

Tek kada, pošto su se stvari tako munjevito razvijale, nije bilo smisla da to ne učini.

Škorpija za mesec jul, kikotale su se ona, Bafi i Stejsi kada su prethodne večeri čitale u novom *Glamuru*: *Previše ste obzirni dok svoje želje i porive otkrivete drugima! Bar jednom u životu zahtevajte ono što želite i isterajte SVOJE! Zvezde vam sada donose neobuzdanu romantiku, škorpijo, nakon perioda razočarenja – SAMO NAPRED!*

Sirota škorpija, tako ranjiva. Tako ju je lako obeshrabriti.

Taj sumorni i prezrivi pogled koji je toliko nervirao Artija Kelihera, njenog oca; taj pogled koji je odavao da je u dubini duše nešto muči i zbog koga je Medlin Keliher, njena majka, tako brinula. *Da volim vas hoćete li me molim vas ostaviti na miru?*

Sirota škorpija, dvadeset šest godina i osam meseci, a ipak još uvek podložna problemima sa kožom karakterističnim za adolescente! Kako je to sramno, kako užasno. Njena tanka svetla koža koja je pretanka i presvetla. Ti misteriozni osipi, to crvenilo na koži. Alergije od kojih bi joj se upalile oči. Da, i akne, skoro nevidljivi ali uporni čirevi po obodu čela...

Kada ju je njen voljeni voleo, bila je lepa. Dok je bila lepa, njen voljeni ju je voleo. Bila je to prosta proporcija, gotovo kao premisa u tautologiji, pa ipak se nije mogla u potpunosti razumeti.

Tako da se neće ni truditi da je razume. Upustiće se u novi život, novu avanturu, avanturu punu neobuzdane romantike, bezbrižna škorpija.

Keli Keliher je sa puno obzira predložila Senatoru da upali svetla na „tojoti“, pa su sada, dok su zalazili dublje u močvaru prateći nešto što je izgledalo kao pomoćni put koji više nije u upotrebi, svetla farova poskakivala i krivila se od brzine automobila pošto je Senator, koji je bio nestrpljiv i mumlao nešto sebi u bradu, loše vozio i naglo skretao džombastim putem ne obraćajući pažnju na preostalu tonik-votku koja je pljuskala preko ivice plastične čaše i prolivala se na sedište i na butinu Keli Keliher, na pamučnu tkaninu njene nove letnje haljine. Senator se mogao nazvati agresivnim vozačem i njegovi neprijatelji bili su put, sumrak koji se spuštao, razdaljina između njega i odredišta, kao i vreme koje je imao na raspolaganju da stigne do odredišta, a koje je munjevito isticalo, pa je snažno i hirovito gazio pedal za gas od čega su kola postizala brzinu i do šezdeset pet kilometara na sat, zatim stiskao kočnice u krivini, da bi zatim ponovo snažno nagazio na gas pri čemu su se automobilske gume bunile i blago okretale u mestu pre no što prionu na lepljivi pesak, a odmah nakon toga je iznova kočio. Nesigurno lelujanje automobila ličilo je na štucanje, ili vođenje ljubavi.

I potpuno je isto, prisećala se Keli nelagodno, kao kad je njen otac poneki put vozio nakon što bi on i majka imali jedan od onih njihovih tajanstvenih nesporazuma, koji su bili tim više tajanstveni i neprijatni jer su se odvijali bez reči.

Ništa ne pitaj. Sedi uspravno. Sve je u redu. Sve je kako treba. Dobro znaš da si ti nečija mala devojčica.

Večeraće kasno, u motelskoj sobi, naravno. Ne smeju rizikovati da odu u trpezariju. Niti u bilo koji restoran u luci Butbej u jeku sezone.

Ni od čega ne zazire, i ne veruje da će, kada za to dođe vreme, biti uplašena. Ali jeste oprezna. Trezna. Pokušava da zapamti ovu avanturu.

Kako su samo farovi koji su se divljački tresli u pijanom zanosu osvetljavali put čija je širina bila jedva dovoljna i za jedan automobil, a osvetljavali su ga toliko lepo da se morala zapiljiti u močvarnu vodu

čija se plahta pružala kilometrima sa obe strane puta nalik na svetlucave komadiće ogledala usred umršenog rastinja.

U sumrak, na kopnu, tama se uzdigla sa zemlje iako je nebo i dalje bilo svetlo. Na nebu je mesec sijao bledunjavim prezrividim sjajem, ravan kao novčić. Pramenovi crvenog oblaka, kao ofarbani, na zapadnom nebu, a na istoku, na horizontu nad okeanom, nebo je lagano tamnelo u noć, modro kao gnjila šljiva.

Mislila je: *Izgubljeni.*

Mislila: *Avantura.*

Mislila je hladne glave čak i kad su joj zubi cvokotali dok je muškarac pored nje kočio, ubrzavao, kočio, još jače kočio i još žešće ubrzavao, o tome kako nije uplašena, to što oseća jeste uzbuđenje: taj adrenalinski udar, kao na plaži, ranije tog dana, kada je osetila žestinu muške požude, pa se zavetovala sama sebi: Ne dolazi u obzir.

Čak i dok joj je ono zločesto i škakljivo *A što da ne* prolazilo kroz glavu.

Sirota škorpija. Prepredena škorpija.

Razmišljala je o tome kako je sreća uplela svoje prste, ovog Četvrtog jula na ostrvu Grejling. Imala je i drugih poziva. Nije joj očajnički bio potreban ovaj poziv na produženi vikend. Ali odlučila je da prihvati Bafin poziv, i sada je ovde, i sada je *ovde*, eto je kako sedi pored Senatora kao saputnica u ovoj ludoj ludoj vožnji ka trajektu koji čeka u Brokdenovom pristaništu, i nije sigurna gde se tačno to *ovde* nalazi dok noć pada.

Ti si mlada Amerikanka, zaslužuješ priliku da obznaniš i ostvariš SVOJE želje i da s vremena na vreme isteraš SVOJE.

Baš pre no što je auto sleteo sa puta Keli Keliher je nabrala nos jer je osetila smrad... je l' to bila kanalizacija?

Baš pre no što je auto sleteo sa puta Keli Keliher je videla da toliko jako stiska sigurnosni pojas na svom ramenu da su joj prsti pobeleli.

Baš pre no što je auto sleteo sa puta Keli Keliher je napokon rekla, što je obazrivije umela, neprimetno podigavši glas – jer je Senator izgleda malo slabije čuo na desno uvo: „Mislim da smo se izgubili, Senatore.“

Kad je bila mala, Keli se jednom glasno obratila nekom svom ujaku dok je porodica sedela za večerom na Dan zahvalnosti, pa iako je

ujka Babkok većito tražio od ljudi da mu ponove ono što su rekli, i većito se žalio kako ljudi mumljaju, uvredio se zbog toga što je Keli podigla glas. Pogledao ju je ledeno i rekao: „Nema potrebe da vičeš, gospođice – nisam gluv.“

Tako da je možda uvredila i Senatora, koji joj nije odgovorio; nespretno je pio iz plastične čaše, pa brisao usta preplanulom šakom i škiljio pravo pred sebe, kao da, za razliku od Keli Keliher, vidi kroz senovito močvarno rastinje sve do okeana što nije mogao biti udaljen više od nekoliko kilometara.

A onda Senator reče, nasmejavši se iz dubine grla, kao da iskašljava šlajm: „Ovo je prečica, Keli. Postoji samo jedan smer i nikako se ne možemo izgubiti.“

„Da“, rekla je Keli, veoma oprezno, veoma obzirno, dok je lizala suve usne i piljila ispred kao i on, ali nije videla ništa izuzev farova koji su osvetljavali put što je sličio tunelu, rastinje, komadiće ogledala koji su bleskali iz senke, ali put je tako loš.“

„Zato što je to prečica. Keli, siguran sam.“

Keli! – srce joj je šašavo poskočilo, lice joj je bilo vrelo kada je čula svoje ime, to ime koje su joj nadenule školske drugarice, kako silazi sa usana ovog čoveka. Tako opušteno tako intimno silazi sa usana ovog čoveka *kao da me poznaje, kao da gaji prema meni osećanja.*

Baš pre no što je auto sleteo sa puta.

Keli: ime koje ti pristaje.

Stvarno? Zašto? – kosa joj se vijori na vetru.

Zelene oči? – jesu zelene, zar ne?

Kako je samo visok, kako je korpulentan. Pa taj osmeh sa jamicama na obrazima, veliki i četvrtasti beli zubi. U šali je zamahnuo rukom da skine tamne naočare sa Kelinog lica kako bi joj se zagledao u oči i Keli je vešto dočekala njegov pokret, pa sama skinula naočare i susrela njegov iskren ispitivački pogled (plave oči: plave poput brušenog stakla) ali samo na tren.

A njegov osmeh je zatreperio, jedva primetno. Kao da je na trenutak posumnjao u sebe: u svoju mušku moć.

Promrmljao je, kao da se izvinjava, iako je na taj način još više laskao Keli: Da, zelene su – *divno*.

Oči Keli Keliher bile su zapravo više sive nego zelene: boje oblutka, smatrala je ona. Nisu se ni po čemu posebno isticale .izuzev što su bile široko razmaknute, krupne, privlačne, „normalne“. Ali trepavice su bile tako blede, krte, tanke. Osim kada bi koristila maskaru, što nije volela, trepavice su bile gotovo nevidljive.

Zapravo su oči Keli Keliher svojevremeno bile uzrok velike muke i nerviranja za njene roditelje, pa tako i za nju. Sve do operacije kada su se stvari sredile.

Od rođenja, Keli je imala neuravnotežen rad očnih mišića, a ime ovog nedostatka (nije se moglo prenebregnuti, ovo odista jeste bio nedostatak) bilo je *strabizam*, što je značilo, u Kelinom slučaju, da su mišići levog oka slabiji od mišića desnog. Ne znajući tada za to, dete je tokom prve dve zbunjene godine svog života videlo pred sobom ne jednu sliku, kako zdravi ljudi obično opažaju, već dve slike (a dodatno je bila zbunjena time što su svi detalji na slikama udvostručeni) koje su se neusklađeno i uvek nepredvidljivo preklapale: slika koju je opažala levim okom obično bi plutala unaokolo, neusidrena, te je devojčica instinktivno pokušavala da nadoknadi ovaj nedostatak tako što bi se usredsređivala na sliku

koju opaža jačim, desnim okom, tako da je leva zenica sve više plivala poput klena po očnoj jabučici sve dok nije počeo da deluje (nestrpljivim starijim Keliherovima, Artiju i Medlin, sirotom tatici i mamicima koji su stalno piljili u oči svoje bebe tokom prva dvadeset četiri meseca njenog života, mahali prstima ispred njenog nosa, postavljali pitanja pokušavajući da prikriju zabrinutost, paniku, ponekad nestrpljenje u glasu – siroti tatica naročito jer su njega „poremećaji“ posebno uznemiravali, bila je to bez sumnje porodična crta, koju je u odbrani kroz smeh i sam priznavao: to da mu je iznad svega važno fizičko zdravlje, fizičko blagostanje i lepota, *normalnost*) da Keli zločesto i tvrdoglavo uvek gleda ulevo, iznad glave sagovornika, izvan linije njegovog pogleda, čak i kada bi vas svojim „dobrim“, desnim okom gledala pravo u lice kao što se od nje i zahtevalo.

Jedan doktor je rekao: vežbe, strog program vežbi; drugi doktor je rekao: operacija što je pre moguće, u nekim slučajevima dete to nikada ne prevaziđe, a u međuvremenu slabije oko može trajno da atrofira, pa su mamica i baka Ros (mamičina mama) bile za vežbe, da se proba sa vežbama, i našla se tu fina terapeutkinja, mlada žena, koja je i sama nosila naočare i bila puna optimizma u pogledu toga da će uspeti da otkloni Keliin problem, ali nedelje su prolazile, meseci, tatica je ponekad jedva mogao i da pogleda u svoju milu devojčicu, toliko ju je voleo, želeo je da je poštedi bola, patnje, bilo kakve nelagode, eh kako je to ironično, vajkao se Arti Keliher, smeja se besan, širio ruke kao da poziva, kao voditelj koji u nekoj tok-šou emisiji poziva anonimni milionski auditorijum da podeli sa njim njegovu zbunjenost, da, i njegovu ogorčenost takođe, nevericu – kakva ironija; sve je krenulo da bum! bum! bum! eksplodira u mom poslu, kao da se vozim pokretnim stepenicama na najviši sprat, ove rane šezdesete, vreme ekonomske ekspanzije u građevinarstvu, mašinstvu, investicijama, u čemu god hoćeš, sve napreduje, kakve li ironije, posao mi ide apsolutno savršeno, a moj privatni život, život kod kuće – *njega ne mogu da kontrolišem!*

Govorio je razložno i pokušavao da ne podiže glas (jer ga je Keli ponekad mogla čuti) tako da je mamica pokušala da mu odgovori na isti način iako se njen glas tresao, ruke su joj se tresle, ne bi se možda ni primetilo da joj ruke nisu bile tako lepe, prstenje tako lepo:

dijamantski grozd, žad u okovu od starog zlata: kako je tatica naglasio, on samo gleda unapred, recimo da vežbe ne urode plodom, svakako se baš i ne čini da deluju, zar ne, dobro onda, upotrebi maštu, Medlin, pomisli šta će se dogoditi kada krene u školu, pa dobro znaš, sunca mu, da će je druga deca zadirkivati, misliće da je ona nekakva nakaza ili tako nešto, zar to hoćeš? I na to mamica briznu u plač: Ne! ne! naravno da ne! ne! zašto mi govoriš takve stvari?

I tako su jednog dana, bio je radni dan ali je Arti Keliher uzeo slobodno jutro, stariji Keliherovi odvezli svoju ćerkicu do grada, četrdeset minuta kolima od prigradskog naselja Govanda Hajts u okrugu Vestčester, u Njujorku, i tamo je u bolnici Bet Izrael u olistaloj aveniji na Ist endu, tamo je napokon „loše“ oko Elizabet En Keliher korigovano operacijom, a oporavak je bio brz, iako ne baš onako bezbolan kako im je obećano; i od tada pa nadalje to oko, oči, ta devojka, bili su, sudeći po svim spoljašnjim pokazateljima, normalni.

„... izgubili, Senatore? Ovaj put je tako...“

„Rekoh ti da ne brineš, Keli!“ – postrance bačen pogled, krut osmeh od koga su se uglovi kapilarima prošaranih očiju zborali – „stići ćemo tamo, i to na vreme.“

A tečnost je pljusnula preko ruba plastične čaše i prolila se po nozi Keli Keliher pre nego što je uspela da se izmakne.

Senator je bio jedan od tri vodeća kandidata za nominaciju za predsednika Demokratske stranke 1988; politička obazrivost nagnala ga je da povuče svoju kandidaturu, da oslobodi svoje delegate i pruži podršku svom starom prijatelju, guverneru Masačusetsa.

Zauzvrat, Dukakis je pozvao Senatora da mu bude pridruženi kandidat u timu Demokrata, što je Senator učtivo odbio.

Naravno, uvek su postojali sledćci izbori za predsednika, pa i izbori nakon njih. Senator, koji više nije bio mladić, svakako nije bio star: jedanaest godina mlađi od Džordža Buša.

Čovek u cvatu svoje karijere – moglo bi se reći.

Keli Keliher je zamislila sebe kako radi u okviru Senatorove predsedničke kampanje. Prvo će međutim raditi tokom kampanje za njegovu nominaciju na nacionalnoj konvenciji Demokrata. U intimnom okruženju kakvo joj je pružala „tojota“ koja poskakuje, dok joj je razum bio prevučen glazurom svih dnevnih uzbuđenja, Keli Keliher, koja se retko prepuštala fantazijama, mogla je da se prepusti ovoj jednoj.

Prethodne večeri, kao da je predosetila ovu avanturu, Keli je izdvojila vreme, a to je tako retko činila, pa isturpijala i nalakirala nokte. Bledosedefasta ružičasto-braonkasta nijansa. Umerena i sa ukusom. Da joj se slaže sa karminom.

„Postoji samo jedan smer,“ govorio je Senator, smeškajući se, u stilu nekoga ko iznosi očiglednu istinu, „...na ostrvu.“

Keli se nasmejala. Nije tačno znala zašto.

Bili su se tek upoznali, uprkos intimnosti koju su delili u automobilu što je ubrzavao. Potpuni stranci, uprkos tome što su se kradomice izgubili zajedno.

Tako da Keli Keliher nije imala ime kojim bi oslovila vozača „tojote“, nije bilo imena koje bi joj spontano i prirodno navrlo na usta kada je crna voda preplavila izgužvanu haubu automobila, prelila se preko napukle šoferšajbne, preko krova, kada je nastupilo iznenadno i potpuno *zamračenje* kao da se močvara ustremila da ih dogradi.

A radio je odmah utihnuo. Muzika koju nijedno od njih dvoje nije slušalo nestala je kao da je nikada nije ni bilo.

Nedavno su se upoznali, i to otprilike u dva po podne tog dana. Slučajni susret u primorskoj vikendici na Deri Roudu, vlasništvo gospodina i gospođe Sent Džon iz Old Lajma u Konektikatu, koji nisu bili prisutni u vikendici za vreme zabave; domaćica je bila Kelina prijateljica Bafi Sent Džon, sa kojom je delila sobu na Braunu – Bafi, Kelina najbolja prijateljica.

Kao i Keli Keliher, Bafi Sent Džon imala je dvadeset i šest godina, a i ona je radila za jedan časopis koji se izdaje u Bostonu; ali časopis za koji je Bafi radila, *Boston noću*, značajno se razlikovao od časopisa za koji je radila Keli, *Sitizen inkvajerija*; moglo bi se reći da je od njih dve Bafi bila svestranija, iskusnija, sklonija „avanturama“. Bafi je lakirala nokte, i na rukama i na nogama, jarkim nijansama zelene, plave i ljubičaste; a zalihe kondoma koje je nosila u svojim brojnim torbama često su morale da se dopune.

Bafi Sent Džon će žustro, kao da neko napada njen sopstveni integritet, poreći spekulacije da su Senator, oženjen čovek, i Keli Keliher bili ljubavnici u vreme nesreće; čak i da su se pre tog dana uopšte poznavali. Bafi će se zakleti, Rej Enik će se zakleti da su se Senator i Keli Keliher tek upoznali tog dana, na okupljanju povodom Četvrtog jula.

Nisu bili ljubavnici. Ni prijatelji, zapravo. Prosto dvoje ljudi koji su se tek upoznali i, sudeći prema dokazima, bili simpatični jedno drugom.

Kao što će drugi koji poznaju Keli Keliher žustro tvrditi: ona i Senator nisu se poznavali pre tog dana jer bi nam inače Keli to naravno rekla.

Keli Keliher nije bila devojka sklona varkama. Nije imala tajne.

Mi je poznajemo, poznavali smo je. *Ona prosto nije bila taj tip osobe.*

Tako da su se tek upoznali, što je gotovo isto kao i da su jedno drugom bili neznanci.

Ko bi odabrao da se udavi, da umre tako, zarobljen u potonulom automobilu, zajedno sa nekim neznancem.

Niti su bili u nekoj poslovnoj vezi, iako se može reći da su delili izvesna politička ubeđenja, strast prema liberalizmu. Keli Keliher nije ni na koji način radila, ni sada ni ranije, za Senatora, njegove zaposlene, za organizatore njegove kampanje. Istina je, svakako, da je, otkako je završila koledž, radila za starog Senatorovog poznanika, nekadašnjeg političkog saradnika iz šezdesetih, koji je sa njim radio na vrtoglavoj kampanji Bobija Kenedija, u opojnim i nostalgičnim danima moći, svrsishodnosti, autoriteta, nade, mladosti u Demokratskoj stranci – kada, s obzirom na to koliko su loše stvari stajale, kako u Vijetnamu, tako i kod kuće, niko nije očekivao da može biti gore.

Keli Keliher nije imala ni četiri godine u vreme kada je 1968. ubijen Bobi Kenedi. Najiskrenije, nije se sećala ničega u vezi s tom tragedijom. Bilo kako bilo, njen šef Karl Spejder imao je jednu izreku: *Baviš se politikom, znači optimista si.*

Kad. nisi više optimista, ne baviš se više politikom.

Kad nisi više optimista, znači da si mrtav.

U stvari su radio slušali veoma kratko, na samom početku vožnje po džombastom Deri Roudu, odakle su skrenuli na Poštanski put (crni magistralni put sa dve trake, jedan od retkih asfaltiranih puteva na ostrvu), a onda se iznenada sa Keline desne strane ukazao strašno izgrebani putokaz na kome je bio spisak od pet-šest geografskih odrednica koje Keli nije uspela jasno da vidi, a ni Senator, iako su oboje imali nejasan utisak da je pisalo...

BROKDENOVO PRISTANIŠTE 6 km

... a istovremeno je Senator, koji je bio sjajno raspoložen, veselo zviždukao kroz zube, velike i savršene zube sa belim navlakama, i

govorio, uzdisao od sentimentalnog zadovoljstva: „Bože! Kako me ovo vraća u prošlost!“ – dok je sa radija, iz zvučnika koji su se nalazili kod zadnjeg sedišta, dopirala, doduše blago prigušena brujanjem klima-uređaja koji je Senator uključio na maksimum čim je okrenuo ključeve i pokrenuo auto, žalosna, unjkava, instrumentalna verzija neke pesme koju Keli Keliher nije odmah prepoznala.

Ne toliko prekorno koliko zadirkujući je, Senator reče, gurnuvši Keli laktom: „Pretpostavljam da nemaš pojma šta je ovo, je l' da?“

Keli je slušala. Želela je da malo smanji pomahnitali klima-uređaj, ali je oklevala, jer ovo je ipak bio Senatorov auto, a ona je bila saputnik. Jedna od stvari koje Arti Keliher nije voleo bila je da mu suvozač petija po instrumentalnoj tabli dok on vozi.

Oprezno, Keli Keliher reče: „Mislím da znam. Samo što ne mogu da se setim kako se zove.“

„Stara pesma Bitlsa – *Svi ti usamljeni ljudi*.“

„Oh,“ reče Keli Keliher uz veselo klimanje glavom, „tako je.“

Samo što ova verzija nije imala reči, bila je to nju ejdž muzika. Sintisajzeri, prostorija koja odjekuje. Muzika nalik na zubnu pastu koja se lagano istiskuje iz tube.

„Ali kladim se da ti nisi ljubitelj Bitisa“, rekao je Senator istim onim izazivačkim glasom, „previše si mlada“, nije to bilo pitanje koliko konstatacija, pošto je, kako je Keli primetila, Senator imao naviku da postavlja pitanja koja su zapravo konstatacije, dok bi njegove misli prelazile na drugu temu, kao što se odista nova tema i sad pojavila: „Evo skretanja!“, prikočio je „tojotu“ i naglo smotao volan pre nego što je imao vremena da uključi migavac, te je nedaleko iza njih jedan pobesneli vozač stisnuo sirenu, ali Senator nije obratio pažnju: nije se radilo o nadmenosti ili bahatosti, on prosto samo nije obratio pažnju.

Duboko izbrazdani peščani put koji je vodio kroz močvaru bio je među meštanima poznat kao stari put za trajekt iako više nije bilo nikakvog znaka da ukaže na njegovo ime – nije ga bilo već godinama.

Strogo govoreći, Senator nije bio izgubljen u trenutku nesreće: hitao je u pravom smeru ka Brokdenovom pristaništu, iako je, ne znajući za to, krenuo putem koji niko više nije koristio jer je postojao novi i

asfaltirani put za trajekt, a skretanje za ovaj put nalazilo se kilometar nakon skretanja za stari put.

Negde u to vreme on je završio piće i Keli Keliher mu je dodala ono koje je mu je čuvala: piće za usput.

Tek su se upoznali, praktično neznanci. Pa ipak, kakva trenutna prisnost.

Znate kako to ide, greje vas plamen iznenadnog prepoznavanja, njegove oči, tvoje oči, lakoća kao kad se bućneš u toplu vodu, tu je savršeno lepa žena koja se lenjo baškari kao na krevetu, duga i talasasta riđa kosa senzualno se giba oko njenog lica, koža joj je bez mane, koža od koje zastaje dah, lepe crvene usne, a haljina od nekog izuzetno finog zlatnog lamiranog materijala pripija joj se uz grudi, stomačić, međunožje koje je suptilno naglašeno svetiucavim naborima tkanine, a Ljubavnik stoji uspravan i pripravan iznad nje koja pilji u njegovu zgodno tamno lice koje nije sasvim u fokusu, dok ga žena čežnjivo gleda nije potrebno da se nasmeši u znak poziva, jer ona sama jeste taj poziv, naga ispod zlatne lamirane haljine, naga dok vitke bokove jedva primetno podiže prema njemu, to je u stvari tek nagoveštaj pokreta, tek naznaka kao u nekom snu, jer bi inače ova reklama bila vulgarna, parfem u bleštavoj bočici je OPIJUM parfem je OPIJUM je OPIJUM taj *miris* je OPIJUM dovešće vas do ludila dovešće njega do ludila bićete zavisni od njega a prodaje se u ovim prodavnicama...

A dok su pešačili među peščanim dinama, vetar je šibao Kelinu kosu, krila galebova bleskala su belinom iznad njih, a ritam ritam ritam talasa kao pulsiranje u preponama, kako su samo sigurno njegovi prsti prigrabili njena gola ramena, kako mu je stidljivo a ipak željno odgovorila: razmišljajući *Nema šanse da se ovo stvarno dešava!* čak i dok je istovremeno mislila *Dogodiće se nešto što se ne da zaustaviti.*

... Tanka crvena kazaljka poskakivala je preko oznake za 60 km/h kada je „tojota“ udarila u peščani rov i počela da proklizava kao praskavi uzdah a Senator je jako nagazio na kočnicu i brzo nešto uskliknuo sebi u bradu a klizanje se nastavilo još odlučnije, kao da je zalet postao još veći, kao da je sama upotreba kočnice probudila jogunasto protivljenje u automobilu koji je do tog trenutka delovao tako poslušno, poput kakve igračkice, poput divlje divlje vožnje na toboganu koja izaziva probadanje duboko u donjem stomaku, a onda, kako se desilo, automobil je bio van druma, automobil je klizio postrance sa druma, zadnji desni točak je klizio unapred, a levi prednji unazad, tek što se pojavila iz senke ograda se razbila na komadiće i dvometarski rogozi sa vrhovima nalik na metlu šibali su i šamarali prozore, čulo se krckanje! krc! pukotina kao paukova mreža! na staklu i grubo cimanje i ljuljanje kao od zemljotresa a onda se auto našao u vodi, pomislili biste da je neki plitki potočić, jarak, ne biste pretpostavili da će auto potonuti ispod površine da će tonuti a ne plutati dok se crna voda kovitla i peni preko iskrivljene haube, šoferšajbne, krova automobila koji je sada duboko ulubljen na suvozačkoj strani, a vrata, suvozačka vrata nagnječena, onako kako je jedan od mladića sa plaže zgnječio konzervu „miler lajt“ piva ali i dalje ona nije mogla da prikupi dovoljno daha da vrisne a nije čak ni imala ime kojim bi ga oslovila, ime koje bi joj bez zadržke i spontano sišlo sa usana.

Kada je prvi put srela Senatora u rano popodne Četvrtog jula, kad ih je upoznao Bafin momak Rej Enik, koji je Senatoru bio advokat i prijatelj i pohađao sa njim fakultet Andover, Keli Keliher je bila uzdržana, dosta rezervisana. U sebi skeptična. Posmatrajući ovog slavnog čoveka kako se rukuje, energično, sa uživanjem, kao da je zadihan jer je pretrčao stotine kilometara isključivo iz tog razloga – da bi se sada rukovao sa vama, i sa vama, i sa vama – stajala je malo po strani, mislila: *On je jedan od onih, njegova kampanja traje bez prestanka.*

Tokom nastupajućih sati Keli će radikalno promeniti mišljenje o Senatoru.

Ne može se reći da se tokom tih šest časova Keli Keliher zaljubila u Senatora, niti da se Senator zaljubio u nju, zato što su te stvari lične i ne mogu se znati; a šta je budućnost mogla doneti (nasuprot događajima koji su se te večeri zapravo odigrali) zauvek će ostati nepoznanica.

Osim što: Keli je definitivno promenila mišljenje.

Razmišljala je o tome kako je poučno, kako pročišćujuće za dušu (dok se smešila sebi u ogledalu što se nalazilo u kupatilu gostinske sobe koja joj je pripala u Bafinoj kući, koja bi i te noći bila njena da nije tako naglo odlučila da krene sa Senatorom na kopno) kada shvatiš da možeš i da pogrešiš, kada se pokaže da nisi bila u pravu.

Čak i ako je to samo unutrašnji, lični dokaz.

Čak i ako onaj koga si tako nehajno potcenila nikada neće saznati.

„Keli, kažeš? – sa K ili sa C?“ (Na engl. *Callie* i *Kelly*. (Prim. prev.))

Apsurdno je, zar ne, to što joj srce preskače kao nekoj šiparici zato što čuje svoje ime na Senatorovim usnama, pošto je Keli Keliher zrela mlada žena koja je imala mnoge ljubavnike.

Nekoliko ljubavnika, u svakom slučaju.

U svakom slučaju, otkako je diplomirala na Braunu, jednu ozbiljnu ljubavnu vezu – o kojoj nikad ne priča.

(Zašto nećeš da pričaš o G_-u, pitale su je prijateljice Bafi, Džejn, Stejsi, bez namere da budu nametljive, bile su istinski zabrinute za Keli, pogrešno su tumačile njeno ćutanje kao znak da joj je srce slomljeno, njen cinizam kada govori o tom čoveku kao depresiju, ili očajanje; njeno besno odbijanje da im odgovori na telefonske pozive koji su ostajali snimljeni na sekretarici i da se povremeno osami kao *sklonost ka samoubistvu*, o čemu su se usuđivale da razgovaraju samo međusobno, nikad sa Keli.)

Ipak, Senator je tako dobro izgledao! Izlazio je iz iznajmljene crne „tojote“ gipko i živahno kao neki klinac, smešeći se, pozdravljajući ih sve dok se šapat širio među njima kao šumski požar *To je on – bože, je li to stvarno on?* Mladalački entuzijazam širio se oko njega kao aura.

Rej Enik je pozvao Senatora na ostrvo Grejling i Bafi je obazrivo saopštila svojim gostima: Ja ga lično i ne očekujem. Sigurna sam da neće doći.

Čovek je bio živahniji, zanimljiviji – postoji i ona izlizana reč *harizmatičan* – no što se to videlo na televiziji. Kao prvo, bio je krupan: visok preko metar i devedeset, težak možda devedeset pet kila. Dobro se nosio za muškarca u srednjim pedesetim sa buc masto-mišićavim telom bivšeg sportiste, gazio je oprezno kao sportista; čak i kada mu je težina bila na petama (nosio je udobne i izguljene cipele od krem platna sa gumenim đonom iz „L. L. Bina“), njegovo gipko telo stajalo je u napetom i uvek pripravnim stavu. A tek njegovo zgodno istrošeno lice, oči tako prozračno plave, nos tek malo prošaran kapilarima ali pravilan nos, kao isklesan, isto tako i vilica, brada, taj dobro poznati profil.

Dok je potezao kravatu, pokušavao da olabavi kragu bele platnene košulje sa dugim rukavima – „Vidim da je žurka krenula bez mene, je li?“

Ispostavilo se da je on veoma topla, izuzetno fina osoba, ni najmanje uobražena, počinjala je Keli Keliher da sastavlja prikaz tog značajnog Četvrtog jula na ostrvu Grejling – *razgovarao je sa svima nama ne samo kao da smo jednaki već i kao da smo stari prijatelji.*

Takođe ju je i poljubio. Ali to je bilo kasnije.

Keli Keliher je poznavala političare, nije ona bila budala. I to ne samo sa studija američke istorije i politike na Braunu.

Njen otac, Artur Keliher, bio je još od školskih dana blizak prijatelj Hemlina Hanta, republikanskog kongresmena, i njegov dugogodišnji saigrač u golfu, pa je gospodin Keliher čak, kada mu poslovi nisu najbolje išli (a činilo se da mu ne idu baš spektakularno još od kraha berze pre nekoliko godina), sarađivao u kampanjama „Hema“ Hanta, pomagao da se organizuju ogromne dobrotvorne večere u Kantri klubu u Govanda Hajtsu ne bi li se prikupio novac, pokazivao detinji ponos time što je uključen u dešavanja u Republikanskoj partiji, kako ona lokalna, tako i na nivou države. Kongresmen, kog je Keli poznavala još od osnovne škole, u poslednje vreme je postao kontroverzna i „živopisna“ ličnost prepoznatljiva u čitavoj zemlji, pojavljivao se često u tok-šou emisijama na televiziji, neretko su ga intervjuisali za vesti kao okorelog konzervativca koji se podruguje svakoj vrsti liberalizma *osim* abortusa... što se abortusa tiče, Hem Hant je izjavljivao da žene treba da imaju pravo na odluku.

(Privatno je Hant iskreno verovao da je ključ za buduće spasenje Amerike upravo abortus, abortus u odgovarajućim demografskim grupama, među crncima, Hispanoamerikancima, majkama koje žive od socijalne pomoći i koje počinju da se razmnožavaju čim uđu u pubertet, nešto se mora učiniti u vezi s tim, nešto se svakako mora učiniti, abortus je rešenje, način da se kontroliše populacija u kojoj bela rasa treba da prevlada, i to što pre, pre nego što postane prekasno – „A znam o čemu pričam, video sam kako je u Kalkuti i Meksiko Sitiju. Video sam kako je u crnačkim gradovima u južnoj Africi.“)

Jednom je Keli viknula na svog zapanjenog oca: „Kako možeš da glasaš za takvog čoveka! – za fašistu! – nacistu! – za ime boga, on veruje u genocid!“, a gospodin Keliher je samo zurio u nju kao da ga je upravo ošamarila.

„Kako može, mama? – kako možeš *ti?*“ upitala je Keli svoju majku nešto tišim glasom, a gospođa Keliher je odmerila svoju žustru mlađu kćer i zadrhtala od ponosa, pa je uzela za ruku i rekla mirno: „Keli, dušo, molim te: zašto ti misliš da znaš za koga *ja* glasam?“

Tokom poslednjih predsedničkih izbora Keli je volontirala u kampanji guvernera Dukakisa, osuđenoj na propast. Nije znala da je kampanja osuđena na propast sve do poslednjih predizbornih nedelja, svaki put kada bi videla ili čula Džordža Buša činilo joj se očiglednim da svako ko ga vidi ili čuje oseća prirodnu odbojnost prema njemu, jer kako je samo providno licemeran! kako kvaran! kako grub! kako neobavešten! kako zloban! dok se koristi strahom koji belci osećaju prema crncima, svojim vezama sa CIA! i ta njegova pritvorna religioznost! njegova sitna duša! – isto tako, sve do poslednjih nedelja, možda čak i poslednjih dana, ni njene kolege u predizbornom štabu (u Kembridžu) izgleda nisu shvatale da je kampanja Demokrata osuđena na propast, iako su ankete širom zemlje jasno ukazivale na to, a i sam kandidovani Dukakis zauzeo prkosni, žalosni i nezainteresovani stav.

„Keli, pobogu! – kako si samo mogla! – zar da tračiš vreme i energiju na onog seronju!“ – tako joj je Arti Keliher povikao preko telefona.

Kada su glasovi pristigli, kada je ubedljivi poraz postao činjenica, a ono što je bilo nezamislivo postalo prosto deo istorije, kao i mnoge druge naizgled nezamislive stvari koje prosto postanu deo istorije, te stoga i zamislive, Keli je bukvalno prestala da jede; nije spavala nekoliko noći zaredom; osećala je očaj koji je na prvi pogled bio bez povoda, ali ipak toliko dubok da je hodala ulicama, pa na kraju i po Boston Komonu, sva raščupana, ošamućena, praznog osmeha, malaksala od gladi i mučnine; i zurila je u prilike koje nisu bile ljudska obličja, već bezoblične stvari, animalne i uspravne, od krvi i mesa i pokrivene odećom... sve dok nije briznula u plač i pobegla odade i pozvala majku telefonom da je moli molim te dođi po mene, ne znam gde sam.

Ona je ta, devojka koju je on odabrao, ta kojoj će se to desiti, saputnik u iznajmljenoj „tojoti“.

Pokušavala je da se otrgne od nečega što ju je držalo čvrsto kao u zagrljaju dok se crna voda kovitlala i komešala, nadolazila oko nje, pljusajući joj oči i uspela je da vrisne, uvukla je vazduh da vrisne zakašljala se pljunula i najzad vrisnula dok je „tojota“ iskrenuta na stranu suvozačku stranu tonula u mračnu uskovitlanu vodu.

Njeno kršteno ime bilo je „Elizabet En Keliher“. I na naslovnoj strani *Sitizen inkvajerija: dvonedeljno izdanje Fondacije Sitizen inkvajeri* stajalo je ime „Elizabet En Keliher“.

Za prijatelje poznatija kao „Keli“.

Čim su se upoznali, osetili su istog trenutka međusobnu prisnost, znate kako se to ponekad dešava. Neočekivano.

Dok se on smešio sav srećan i čvrsto joj držao ruku, stiskao je taman toliko da bude prejako, nesvesno kao što to muškarci ponekad umeju, kao što poneki muškarci ponekad rade, jer im je potrebno da *vide* da *osete* u tvojim očima bol koji te iznenada probada i kako ti se zenice sužavaju.

Kao što ju je G_ ponekad, dok je vodio ljubav sa njom, povređivao. Nesvesno.

Vrisnula bi, ispustila kratke piskave vriske skoro bez daha, zajecala, začula svoj udaljeni divlji glas kako moli, kako odjekuje iz ćoškova zatamnjene sobe: Oh volim te, volim te, volim te volim, dok im se tela spajaju i lepe jedno uz drugo, vrela i vlažna od znoja, dok su im kose slepljene uz glavu od znoja, *znaš da si ti nečija mala devojčica, znaš li? znaš li?*

Njegova težina na njoj, i njegove ruke oko nje, njene drhtave noge čvrsto obmotane oko njegovih kukova, pa zatim njena kolena koja podrhtavaju, koja podiže nezgrapno ka ramenima kako bi mogao da uđe što dublje u nju, Da! da! to! oh Isuse! i znala je da su G_-ove usne iskežene i da mu se vide zubi jer je napravio onu grimasu nalik na mrtvačku glavu, grimasu trijumfa koji sa njom nema nikakve veze.

* * *

Skoro na samom kraju rekao je tiho: „Ne želim da te povredim, Keli, nadam se da to znaš“, a Keli je sa osmehom rekla: „Da, znam“, kao da je to neobavezni razgovor, jedan od njihovih laganih prijateljskih razgovora, jer nisu li oni više od ljubavnika, nisu li oni osim toga i najbolji prijatelji; i poljubila ga je, on je prebacio ruku preko nje i zario svoje toplo lice u njen vrat, a ona je bila vrlo mirna i mislila je: A zar ne mogu i ja tebe da povredim? Zar ja nemam tu moć, da povredim *tebe*? A znala je da je nema, više ne.

Zimsko popodne je zamiralo. Sene su se izdizale iz uglova sobe i postala je to soba koju Keli ne prepoznaje. G_ je privio glavu uz njenu i rekao: „Znao sam da znaš. Samo sam hteo da se uverim.“

A šta je to sada tako čvrsto drži? – neka traka? – nekoliko traka? – preko njenih grudi i bedara, a leva ruka joj je zapetljana u jednu od njih? – a čelo joj je udarilo snažno u nešto što nije videla, vladala je noćna tmina i ona je treptala, škiljila, pokušavala da vidi, bila je slepa a u ušima samo buka kao da sluša mlaznjak i glas nekog čoveka pun neverice: „Oh bože. Oh bože. Oh bože.“

Ona je ta, ona je ona prava, ona je saputnica, ona je zarobljena ispod pojasa, ne, zapravo joj vrata i deo krova ne daju da se pomeri, i okrenuta je naglavačke, zar ne? bačena na desnu stranu, zar ne? i gde je gore? i gde je krov? i gde je vazduh? težina njegovog tela koje takođe leži preko nje i koprca se i bori za vazduh i preklinje „Oh bože“ sa jecajem u glasu, glasu muškarca, glasu stranca, niko ne bi odabrao da umre ovako, da se udavi u tamnoj crnoj vodi sa strancem, ali njena desna noga je prikleštena kao stegama, njeno desno koleno je smrvljeno, ali ne oseća bol, možda je u šoku, možda je mrtva, zar već! zar već! ta crna voda joj ispunjava pluća da joj potopi pluća tako bi kiseonik prestao da pristiže u mozak, tako bi prestale njene misli a njene misli su tako daleko od svega toga pa čak imaju i smisla: *Ovo se ne dešava.*

Ova osoba, ovaj muškarac, ova težina bačena preko nje – zaboravila je ko je on. I on se hvatao rukama pentrao se i grabio i šutirao u mahnitim pokušajima da izađe iz prevrnutog automobila.

Taj jasan glas, glas stranca – „Oh bože“.

Ne kao psovka, već kao očajnička molba.

Da ubrzana „tojota“ nije izgubila kontrolu na serpentinu, s obzirom na to da je sudeći po tragovima proklizavanja na putu verovatno išla sedamdeset kilometara na sat i da je pretrpela veliku štetu, najverovatnije bi se se slupala u ogradu uskog mosta koji se nalazio malo dalje na putu, i posle toga bi upala u vodu, te bi posledice bile slične. Ili bi se o tome samo nagađalo.

Ime ovog brzaka bilo je Indijanski potok. Ne biste nikad rekli da uopšte ima ime. Potok nasred močvarne pustare, u vresištu koje, kako se čini, nije ni ucrtano na karti, prepuno je komaraca i odzvanja od zrike noćnih insekata pomahnitalih u jeku letnje sezone parenja.

Ne biste nikad očekivali da se tu uopšte nalazi potok, dubok na nekim potezima gotovo tri i po metra, širok šest metara, potok koji teče ka severoistoku da se ulije u nabujali Atlantski okean, dakle u pravi okean, otprilike tri kilometra istočno odatle, u Brokdenovom pristaništu.

Zar ću da umrem? Zar ovako?

I to bez svedoka. Bez drugih vozila koja se kreću po starom putu za trajekt.

Kao da joj je to kazna za njeno ponašanje, za to što se pravila da je *svoja a nije bila ono što jeste: ne zapravo Keli Keliher*, ali odbacila je tu pomisao, nije ona sujeverna, ne veruje čak ni u anglikanskog boga.

On je nju izabrao. To se od samog početka dalo videti. Tako brzo su se zblížili! tako se lagodno osmehivali jedno drugom! mogla mu je biti ćerka po godinama!

Da, i ostale su iznenadili – nekoliko ostalih. One koji su znali. Jesu razočarali Bafi Sent Džon kada su rekli da odlaze kako bi uhvatili trajekt za luku Butbej u 20.20.

Zapravo, kako će se Bafi kasnije prisetiti, Senator je želeo da uhvati trajekt pre ovog... ali, nekim slučajem, nisu krenuli na vreme... Senator je popio još jedno piće. Ili dva.

Senator i Keli Keliher, njegova saputnica, napustili su zabavu u kući na Deri Roudu br. 17 otprilike u 19.55. To je značilo da imaju dvadeset pet minuta da stignu na trajekt, što je dovoljno vremena ako se vozi brzo i ako se ide pravim putem.

Greška je bila što su skrenuli na stari put za trajekt, ali bila je to razumljiva greška, ne morate biti *pod dejstvom alkohola* da biste u sumrak načinili takvu grešku.

Stari put za trajekt, koji se više nije održavao iz sredstava opštine Grejling, trebalo je da bude zvanično stavljen van upotrebe: PUT ZATVOREN.

Sto dvadeset hektara močvarne zemije proglašeno je prirodnim rezervatom ostrva Grejling i održavalo se iz federalnih fondova. Bilo je tu takvih ptica kao što su liskonoga, kozodoj, čiopa, patke koje se hrane na površini vode i one koje zaranjaju, velike bele i plave čaplje, čigre, zviždovke, razne vrste detlića, drozdova, tangara, kao i neke poznatije severoistočne vrste ptica. Bilo je takvih močvarnih biljaka kao što su razne vrste šaša, morska trava i vunica, vodeni zumbul, brojne raznolike vrste rogoza i trske, kozlac, trilijum, močvarski neven, guščje noge. Životinja kao što su... Keli Keliher je zapravo prelistala turističku brošuru u Bafinoj kući, čitala o prirodnom rezervatu udaljenom nekoliko kilometara, da, Bafi je naravno odlazila tamo mnogo puta kada je bila dete i kada je sa porodicom provodila leta ovde, ali nije išla u skorije vreme i ako Rej bude raspoložen sledećeg dana možda mogu da odu kolima to je *zaista* prelepo mesto, samo ako ne budu svi mamurni, samo ako Rej nema drugih planova, samo ako ne bude prosto previše vruće, ali Keli je mislila da, možda bi više volela da ode sama, naglasiće da želi da ide sama, pozajmiće nečiji auto ili možda Bafin bicikl ako nije predaleko: njen sasvim novi mauntin-bajk.

Jesi li ikada vozila ovakav bicikl? – nisi? Probaj.

Držala je ruke na upravljaču, stopala na pedalama, pridigla se, pa ustala, izvijenih leđa, isturene zadnjice, duge bakarnosjajne kose koja je lepršala na vetru, smešila se dok je sa detinjim zadovoljstvom jurcala po plaži, a debele izbrazdane gume bicikla žvakale otvrdnuli pesak, kakva brzina, kakva sreća, mala Lizi leti dok je mamica, tatica, baka i deka gledaju: Oh malena budi pažljiva! pažljivo!, ali ona se samo smejala dok je letela van domašaja njihovih pogleda, njihovih glasova.

A sada kod Bafi, u svom novom kupaćem kostimu koji joj se pripijao uz vitko telo kao saliven, od belog spandeksa sa malenim izazovnim bisernim dugmićima, jednodelni, sa nevidljivim grudnjakom sa

fišbajnom koji joj je podizao grudi i približavao ih toliko da se ocrtavao senoviti usek između njih, a ona je videla kako njegov pogled nesvesno pada na taj usek, videla je kako neobaveznim pokretom očiju upija njene članke, njene noge, njene butine, njene grudi, njena ramena gola, preko kojih je navukla samo svetložutu vezenu tuniku, iz skromnosti možda, i iz one stare stidljivosti u pogledu svog tela; tako je različita bila od Bafi koja je nosila svilenkasti crni bikini i imala na noktima na rukama i nogama izazovni drečavozeleni lak sa šljokicama, od Bafi čija je koža bila besprekorna i koja je nosila smešni umetak kao konjski repić, od Bafi koja je bila dovoljno slobodna i dovoljno samouverena da sebe lupi po butinama u Rejevom prisustvu i uzvikne: Celulit! eto šta je ovo: celulit! Previše sam prokleta mlada za celulit, jebô te bog!

I svi su se smejali. I *on* se smejao.

Bafi Sent Džon koja je bila tako lepa, tako puna samopouzdanja, sa kožom tako sjajnom od ulja i tako vrelom.

Od prve godine na Braunu Keli je imala naviku da izglednuje sebe da bi disciplinovala sebe da bi održala strogu kontrolu da bi zaustavila menstruaciju i, posle G_-a, da bi kaznila sebe zato što je volela muškarca više nego što je on izgleda nju voleo, ali ove protekle godine bila je rešena da ostane *zdrava*, da ostane *normalna*, da natera sebe da jede redovno, pa je tako povratila pet kilograma od onih devet koliko je smršala, mogla je da zaspi bez pilula za spavanje i nije joj bila potrebna čak ni ona jedna čaša crnog vina koju su ona i G_ ritualno ispijali pre odlaska u krevet tokom ona tri meseca kada je G_ zapravo živeo sa njom: čak ni to.

I tako je povratila *zdravlje, normalnost*. Bila je mlada Amerikanka *želela da izgleda najbolje što može i da da SVE od sebe*.

A ipak je izbegavala kuću u Govanda Hajtsu. Kriva što je njena majka brinula za nju, kriva što je izazivala svađe sa svojim ocem, one „političke“ svađe koje su u suštini izbijale zbog toga što se tatin autoritet ne poštuje, ali odnosi su između njih sada dobri i Keli je sada dobro i diskretno izbegava neke od svojih starih prijatelja, ogorčenih idealista, ljutih zagovornika abortusa, pa čak i gospodina Spejdera nakon ovog poslednjeg razvoda (njegovog trećeg), neobrijanog šezdesetogodišnjaka sa detinjim licem i izbačenim stomakom i vatrenocrvenom kosom koju počinje da gubi, sa

jamicama na obrazima koje su mu se usekle u lice i nacirkanim osmehom, jer bila je strašno postićena onog dana u kancelariji kada je osetila njegov pogled na sebi, čula njegovo roptavo disanje, iz ušiju i nozdrva su mu virile dlake nalik na tanku upredenu žicu, siroti Karl Spejder, nekada je bio medijska ličnost, elokventni mladi beli saradnik Martina Lutera Kinga i Džona F. Kenedija, a sada je u onoj užasnoj kancelariji na prizemlju u Ulici Brimer, a *Sitizen inkvajeri* ima tiraž između 35.000 i 40.000 primeraka, dok je u jeku popularnosti godine 1969. imao tiraž od 95.000 do 100.000 i bio glavna konkurencija *Nju ripabliku*, ali Karla Spejdera niko ne sme da podseća na *Nju ripablik*, u kom je zapravo radio nekoliko godina pošto je završio fakultet! niko ne sme da podseća Karla Spejdera na trijumf konzervatizma u naše doba, na slomljeno srce, na tragediju, na propast Kenedijeve i Džonsonove vizije, na gubitak američke duše, niko ne sme da mu govori o tome! – Keli je bila obazriva dok je odgovarala na Senatorova pitanja u vezi sa njegovim starim prijateljem Spejderom, nije Keli Keliher bila od onih ljudi koji se nesmotreno upuštaju u ogovaranja, niti je bila od onih koji će iskoristiti tuđu nesreću u razgovorima koji joj naizgled mogu doneti neku korist, ona se držala principa da nikada ne priča o nekoj osobi ono što u prisustvu te osobe ne bi rekla.

Senator je u nekoliko navrata pokušavao da zapodene razgovor o Karlu Spejderu, kojeg, kako je rekao, godinama nije video. U Senatorovom glasu čuo se ton pun žaljenja, ali i blage kritike.

Da naravno da je čitao *Sitizen inkvajeri* – svakako.

Njegova kancelarija u Vašingtonu plaća pretplatu. Naravno.

Upitao je Keli šta ona radi u tom časopisu i Keli mu je odgovorila pomenuvši svoj skorašnji članak „Sramna smrtna kazna u Americi“ a Senator je rekao pa da, da, jeste pročitao taj članak, veruje da ga jeste pročitao, bio je oduševljen.

I dok je vozila Bafin sjajni novi bicikl, osećala je kako je prati njegov pogled.

Politika, borba za moć. Eros, borba za moć.

Zgrabio ju je za ramena gola ispod vezene tunike svojim snažnim prstima i poljubio pravo u usta dok je vetar duvao milujućih kao neka opipljiva fizička tvar što se obmotava oko njih, spaja ih. Poljubio ju je iznenada ali ne i neočekivano. Hodali su po pesku iza kuće

Sent Džonovih, galebovi beli promicali su iznad njih sa krilima poput sečiva, smrtonosnim kljunovima, uzbuđenim kricima. Talasi su nadirali i zapljuskivali obalu. Ritam ritam ritam talasa. Čula ih je i prethodne besane noći dok je osluškivala prigušeni smeh i zvuke vođenja ljubavi iz Bafine i Rejeve sobe, i ispod tih sasvim ljudskih krika čuli su se damari talasa, podizanje plime, mesečeve plime, plime u njenoj krvi, gotovo nepodnošljivi nalet muške požude tako da je među njima prećutno dogovoreno da će je ponovo poljubiti, a Kelina naizgled impulsivna odluka da krene sa njim i uhvati trajekt umesto da provede noć uoči Četvrtog jula kod Bafi kako je planirano predstavijala je javno priznanje te činjenice.

Ona je ta, devojka koju je on odabrao. Devojka u kolima koja sumanuto jure. Saputnica.

Škorpije, nemojte biti stidljive, sirote smešne škorpije, zvezde vam sada donose NEOBUZDANU romantiku. Zahtevajte ono što Vi želite. Neka jednom i VAŠE želje budu na prvom mestu.

Tako i postupa, postupila je i postupaće. Ona je *zaista* ta.

Još uvek oseća topli ukus piva i pritisak Senatorovih usta na svojim. Nasilnički napadni jezik.

Čak i dok se bezimena put gubio pod „tojotom“ osećala je taj ukus. Smešila se gorko dok je razmišljala koliko su često u njenom životu poljupci imali ukus piva, vina, alkohola, duvana ili hašiša. Koliko je mnogo nasilničkih jezika bilo. *Jesam li spremna?*

Iz automobila koji je odskakao po putu gledala je netremice mesec. Kako je neobično ravan, kako sjajan. Osvetljen iznutra, tako biste pomislili, a ne prosta svetlost koja isijava, tako biste pomislili, ali pogrešili biste jer sopstveno razmišljanje, rasuđivanje, rezon nisu dovoljni: sirote škorpije.

Keli Keliher naravno nije verovala u takve gluposti kao što je horoskop, astrologija. Duboko u sebi, iako je bila volonter pri Nacionalnoj fondaciji za pismenost, osećala je izvesni prezir prema neobrazovanim ljudima, ne samo crncima naravno (iako su joj svi učenici bili crnci) već i belcima, svim onim muškarcima i ženama koje je nemilosrdni napredak civilizacije zaista zanemario, koji svojim ograničenim umnim sposobnostima zaista ne mogu shvatiti izvesne životne činjenice, kao što Arti Keliher i Hem Hant i svi konzervativci Amerike smatraju, nema sumnje da je sve to *zaista* beznadežno stoga spasavaj sopstvenu belu kožu, ali Keli Keliher je ljutito odbacivala takvu sebičnost, čak je i napismeno sramno osudila sopstvene roditelje dok je bila na fakultetu sastavivši izjavu na svom računaru koju je pažljivo pregledala i potpisala svojim krštenim imenom „Elizabeth En Keliher“ pa je poslala poštom na kuću Keliherovih u Govanda Hajtsu u Njujorku, delom im objašnjavajući zašto ne dolazi kući za Dan zahvalnosti te godine već ide u Old Lajm sa svojom cimerkom: *Uvek ću vas voleti, majko i oče, ali shvatila sam da ni za šta na svetu ne bih želela da živim život poput vašeg, molim vas, oprostite mi!*

Keli je u to vreme imala devetnaest godina.

Najčudnije od svega bilo je što joj roditelji *jesu* oprostili.

Senator je poticao iz sličnog društvenog miljea kao i Keliherovi, i on je išao na Andover, nedugo nakon što je Artur Keliher na njemu diplomirao, onda je otišao na Harvard, gde je završio osnovne studije i diplomirao pravo, a Artur Keliher je otišao na Amherst a zatim na Kolambiju, i vrlo je verovatno da su Senator i Keliherovi imali mnogo zajedničkih poznanika, ali u njihovom nepovezanom vijugavom uzbudljivom razgovoru toga dana ni Senator ni Keliher nisu smatrali da treba da se late te teme.

Znala je da Senator ima decu njenih godina – sina? – možda sina i ćerku? – ali nijedno od njih dvoje naravno nije to pomenulo.

Znala je da je Senator razdvojen od žene sa kojom je bio u braku otprilike trideset godina, a tu je činjenicu Senator čak i pomenio, ili bar ukratko nagovestio.

Rekao je sa osmehom: Sâm sam ovog vikenda, moja žena vodi svoju porodicu u našu kuću na Kejpu... glas mu je nedokučivo zamro.

Osećala je ukus njegovih usta na svojim. A ranije tog dana dok je Keli na pikniku sedela za stolom glave oslonjene na ruke, izdvojena od društva, pospana i ošamućena od sunca, i osećala blagu mučninu (*zašto* je uopšte pila? kada piće tako nepredvidivo deluje na nju? da li prosto zbog toga da bi se uklopila u društvo, kao na fakultetu? da li prosto zbog toga da bi delovala kao da se uklapa u društvo, kao na fakultetu?), neko joj se tiho prikrao, i videla je kroz trepavice da je ta osoba bosonoga, da je to muškarac, da ima velika bela stopala prošarana venama, kvrgave nokte na nogama, i onda je osetila najlaganiji mogući, najtreperaviji dodir na svom golom ramenu, dodir koji ju je prožeo kao električni šok kada je shvatila da se radi o njegovom jeziku na njenoj koži... njegovom toplom mekom vlažnom jeziku na njenoj goloj koži.

Onda je podigla glavu i zagledala se u njegovo lice. Njegove oči. Beonjače blago požutele, kao od umora, išarane krvavim kapilarima, ali šarenice zapanjujuće plave. Poput obojenog stakla iza kojeg nema ničeg.

I činilo se da vrlo dugo nisu razmenili ni jednu jedinu reč iako su Keline usne podrhtavale od želje da se nasmeše ili izgovore neku nervoznu devojačku šalu koja bi razbila čaroliju.

Znaš da si ti nečija mala devojčica, o jesi!

Sećala se ovoga dok su jurili po pustoj oblasti jugoistočno od Brokdenovog pristaništa i dok je suton postajao sve tamniji i dok je počinjalo da se čini (barem Keli) da neće stići na trajekt u 20.20.

Predeo je bio prepun komaraca i tu i tamo bio je i pokoji svitac, a neke stabljike rogoza, izblajhane i razbarušene, izrasle su groteskno visoke i nestabilne pa su se klatile na vetru, nalik na ljudske groteskne figure bez lica tako da se stresla kada ih je ugledala. Skrenula je pažnju Senatoru kako je to čudno, zar nije, da tako puno drveća u močvari izgleda kao da je mrtvo... da li je stvarno mrtvo?... usamljena ogoljena stabla bez lišća u mutnoj svetlosti sumraka, bez grana, kore sive, sjajne i glatke kao stari ožlijak.

„Nadam se da drveće ne ubija neka vrsta zagađenja.“

Senator, povijen nad volanom, namršten, stopala prislonjenog na pedalu za gas, nije odgovorio ništa.

Nije joj se ni obratio, razmišljala je Keli, još otkako su skrenuli na ovaj prokleti put.

Posle G_-a, još od prošlog juna kada se sa njim konačno razišla, Keli Keliher nije vodila ljubav ni sa jednim muškarcem.

Posle G_-a, kada je želela da umre, nije nijednog muškarca dotakla sa požudom, čak ni sa pritvornom požudom.

Jesam li spremna? spremna? spremna? – tihi podrugljivi glasić.

Sa svih strana čula se piskava zrika pomahnitalih noćnih insekata koji su se parili, razmnožavali. Bučno, gotovo zaglušujuće cijukanje – zadrhtala je kada ih je začula. Toliko ih je mnogo. Niko ne bi pomislio da će ih Bog napraviti u tolikom broju. Njihovo pomahnitalo cijukanje, kao da u jeku vreline leta osećaju da vrelina neumitno i neumoljivo jenjava, da se noć bliži, a sa njom i hladnoća, da im njihove malene smrti doleću u susret iz budućnosti i Keli Keliher je progutala knedlu i zažalila što nije ponela i za sebe piće i pomislila *Jesam li spremna?*

Močvara se, nalik na krhotine slomljenog ogledala razasute svuda oko njih, pružala kilometrima unaokolo. Keli je pretpostavljala da su se izgubili, ali je oklevala da izusti tu reč iz straha da će naljutiti Senatora.

Jesam li spremna? – ovo je avantura.

U kolima koja su odskakala od zemlje zaista su delovali imuno na bilo kakvu opasnost, ponajviše od svega na automobilsku nesreću,

jer Senatorova vožnja se zaista mogla opisati kao nesmotrena, moglo se reći da je piće uticalo na njegovu moć rasuđivanja, ali ne i na njegove vozačke sposobnosti jer *zaista jeste* imao sposobnosti, rukovao je malim autom kao da ga vodi instinkt i uz to je bio pun nekog nadmenog prezira, tako da je Keli mislila, iako su se izgubili, iako ipak neće stići na trajekt u 20.20, ona ima čast da bude tu i ništa loše joj se ne može dogoditi, jer ona je poput neke mlade princeze u bajci koja je tek počela ali se možda neće prebrzo završiti, možda.

Sjajni ravni mesec, svetlucavi delovi površine vode tako mnogo nalik komadićima ogledala. Na radiju je sada išla neka muzika u džez ritmu, u ritmu, ritmu, ritmu talasa koje sada nisu mogli neposredno čuti, ali je Keli verovala da može da ih čuje dok drži oči poluzatvorene i drži se za pojas na svom ramenu tako snažno da su joj prsti pobelegli.

Povisila je glas gotovo neprimetno: „Mislim da smo se izgubili, Senatore.“

Reč *Senator* blago ironična, živahna. Nekako umilna.

Rekao joj je da ga zove po imenu – po njegovom kratkom imenu – naravno. Ali Keli nekako još uvek nije uspela da se tome povinuje.

Takva prisnost dok se zajedno voze u kolima koja odskakuju i jure. Opojni oštri miris alkohola između njih. Pivski poljupci, taj jezik dovoljno debeo da te zadavi.

Tu pored nje sedeo je jedan od imunih: *on*, jedan od moćnih odraslih ljudi, muževan muškarac, američki senator sa poznatim licem i zamršenom prošlošću, ovlašćen ne samo da iznosi istoriju na svojim plećima već i da rukovodi njome, da je kontroliše, da manipuliše njome zarad lične koristi. Bio je liberalni Demokrata starog kova, iz šezdesetih godina, čovek iz Velikog Društva tvrdoglavo i energično posvećen društvenoj reformi i na prvi pogled niti ogorčen, niti slomljen, pa čak ne ni naročito iznenađen negodovanjem na koje su njegove humanitarne ideje naišle u Americi na izmaku dvadesetog veka, jer politika je bila čitav njegov život, a znate šta je politika u suštini: umetnost pravljenja kompromisa.

Može li pravljenje kompromisa biti umetnost? – da, ali umetnost od manjeg značaja.

Keli je pomislila da je Senator nije čuo, ali onda je rekao, uz mrzovoljni smeh nalik nakašijavanju: „Ovo je prečica, Keli.“ Polako, kao da se obraća vrlo malom detetu ili pijanoj mladoj ženi. „Postoji samo jedan smer i nemoguće je da smo se izgubili.“

Tek trenutak pre no što je auto sleteo sa puta.

Začula je samo jedno jedino grubo „Hej!“ dok su kola klizila ka ogradi klizajući u stranu, zadnji desni deo okrenuo se kao u nekoj čudovišnoj vožnji u zabavnom parku i glava joj je udarila o prozor i pred očima joj se pojavila crvena izmaglica, ali nije mogla da dođe do daha i vrisne jer su sa sve većim ubrzanjem jurili niz kratak ali strm nasip dok je po autu udarao gnevni stakato kao da kola usput lome suve grančice, ali ipak nije imala daha da vrisne dok je auto uranjao u nešto što je izgledalo poput jame, bare, ustajale vode usred močvare za koju biste mogli pomisliti da je duboka tek koji metar, ali crna voda se komešala kao da je živa i kao da ih namerno sa svih strana povlači na dno, auto je tonuo okrenut na stranu, a Keli je bila zaslepljena, Senator je pao preko nje i glave su im se sudarile i ko zna koliko dugo su se njih dvoje rvali, zapanjeni, očajni, užasnuti pred onim što se dešava i što ne mogu da kontrolišu, pa čak ni da shvate, toliko da su samo mogli da misle *Ovo se ne dešava, zar ovako da umrem*, ko zna koliko je sekundi ili minuta prošlo pre nego što je Senator zaječao „Oh bože. Oh bože“ i uzrujano počeo da se grabi za pojas, izvlačeći se pomoću ogromne snage sa svog sedišta iza slomljenog volana i posredstvom nadljudske snage krčeći sebi put kroz vrata, pa je otvorio vrata uprkos silini crne vode i gravitacije, ta vrata koja su se nekim čudom zatekla na mestu gde ne treba da budu, iznad njegove glave, tačno iznad njihovih glava, baš kao da je sama zemljina kugla u jednom suludom pokretu izletela iz svoje ose, a nebo koje se sada nije moglo videti izgubilo se u crnom mulju ispod njih – koliko je vremena prošlo, Keli Keliher u svem tom užasu i zbrci nije mogla da kaže. Borila se da se izbavi iz vode, grabila se za mišićavu mušku podlakticu iako ju je on gurao od sebe, grabila se za njegovu nogavicu, njegovo stopalo, njegovo stopalo u platnenim cipelama sa gumenim đonom koje je bilo teško i koje ju je gnječilo i udaralo po glavi, po levoj slepoočnici tako da je sada vrisnula od bola i jeda dok se mahnito grabila za njegovu nogu i lomila nokte, zatim za njegov članak, njegovo stopalo, njegovu cipelu, platnenu

cipelu sa gumenim đonom koja je spala i ostala u njenoj ruci kada ju je on ostavio za sobom da plače, da preklinje: „Ne ostavljaj me! – pomози mi! Čekaj!“

Nije imala ime kojim bi ga oslovila dok je crna voda jurišala na nju da joj ispuni pluća.

DRUGI DEO

Otišao je ali će se vratiti da je spase.

Otišao je i otplivao do obale da dozove pomoć... ili možda leži na nasipu prekrivenom močvarnim travama i povraća vodu u bespomoćnim grčevima i duboko uzdiše, duboko ne bi li prikupio snagu i muževnu hrabrost pre nego što se vrati do crne vode i zaroni sve do potopljenog automobila koji leži u rastresitom mulju na dnu reke nakrenut na stranu i bespomoćno se klata poput bube prevrnute na leđa, u kojem njegova zarobljena i prestravljena saputnica čeka na njega da je spase, čeka na njega da se vrati i otvori vrata i izvuče je napolje i spase je: hoće li se to zaista desiti?

Ovde sam. Ovde sam. Ovde.

Toga dana na proslavi Četvrtog jula kod Bafi Sent Džon gosti su pristizali celo popodne, pa i uveče, neke od njih Keli Keliher nije poznavala, a neke jeste, i oni su poznavali nju, poput Reja Enika i Feliše Čen, Bafine nove prijateljice, neverovatno lepe devojke sa sjajnom crnom kosom koja je diplomirala matematiku i honorarno pisala naučne članke za *Boston gloub*; zatim Eda Marfija, ekonomiste za finansije koji je diplomirao na Bostonskom univerzitetu i radio kao konsultant za jednu posredničku firmu u Bostonu; zatim Stejsi Majls, naravno, ona je delila sa njima sobu na Braunu, i Rendija Posta, arhitekta sa kojim je Stejsi živela u Kembridžu, a bio je tu i jedan Bafin bivši momak po imenu Fric, sa kojim je Bafi ostala u dobrim odnosima i koji je zapravo čak nekoliko puta izašao sa Keli Keliher, neobavezno i prijateljski, nadao se da će voditi ljubav sa njom, kako je Keli pretpostavljala, da bi se na neki način osvetio Bafi koja se ni u kom slučaju zbog toga ne bi ni najmanje potresla; zatim je tu bio i onaj visoki proćelavi plećati crnac svetle puti od oko trideset pet godina, nekakav član Masačusetskog tehnološkog instituta, kojeg je Keli upoznala ranije, imao je neobično ime, egzotično, je l' beše Lucijus? – nije bio američki crnac, već iz Trinidada, a Keli se prisetila da joj se dopadao i znala je da se i ona njemu dopada, da ga privlači, tako da je Keli bilo milo zbog toga, užasavala se ovog vikenda jer su ovakve zabave počele da joj pričinjavaju sve veće neprijatnosti pošto se nije snalazila dobro u tolikim duhovitim i veselim razgovorima, sa tolikim pićem i otvorenim seksualnim nabacivanjem, bila je ranjiva kao da je spoljašnji omotač njene kože neko oljuštio onda kada je G_ otišao i ako bi je muškarci pogledali ona bi se odmah ukrutila i osetila kako joj se vilica koči i kako joj krv od straha struji ubrzano, a ako je muškarci ne bi gledali, ako bi je njihovi pogledi mimoilazili kao da je nevidljiva, osećala bi još veći strah, uverena da nije uspela da se ostvari, ne samo kao žena već ni kao čovek.

Ali bio je tu Lucijus. Stručnjak za fiziku plazme. Pretplatnik na *Sitizen inkvajeri* i poštovalac Karla Spejdera, ili onoga što je o Karlu Spejderu znao.

Bio je tu Lucijus, i Keli je bila zahvalna na njegovom prisustvu, i da kroz nešto više od dva sata crna „tojota“ nije skrenula na kolski prilaz u Bafinom dvorištu i da se nije začuo žamor *Je li to on? – je l' jeste? – Isuse!* njih dvoje bi s vremenom postali veoma dobri prijatelji.

Nije verovala u astrologiju, u grozničava upozorenja i ohrabrujuće govore u stilu Bena Frenklina koje je čitala u horoskopima u časopisima, niti je verovala u anglikanskog boga, kome se nekada davno klanjala, zaklela i posvetila.

Deka Ros, kada je umirao i kada se njegovo meso povlačilo sa kostiju iako mu je pogled ostao pribran kao i uvek, prepun duboke ljubavi prema njoj koja je za njega oduvek bila ne „Keli“ već „Lizi“, najdraža od nekoliko unučadi, koju je naučio kakav je stvarni svet, rekao joj je kao da joj poverava neku zabrinjavajuću tajnu: *Način na koji živiš život, ljubav koju u njega unosiš – to je Bog.*

Sama je. On je bio sa njom, ali je otišao i sad je sama ali *on je naravno otišao da dovede pomoć.*

Sama i u šoku jer u prvi mah ne zna gde se nalazi, kakvo je to skućeno mesto, kakva tama, ne zna šta se dogodilo jer se dogodilo tako naglo, kao da je kroz prozor automobila posmatrala prizor zamućen od brzine, a u očima ima krvi, oči su joj širom otvorene i slepo zure u prazno, glava joj silovito pulsira na onom mestu gde je kost napukla, zna da je kost napukla i veruje da će upravo kroz tu pukotinu crna voda navreti i ugasiti njen život ako ne uspe nekako da se izbavi, ako se ne desi da se *on naravno vrati da mi pomogne.*

On ju je zapravo tešio, smešio joj se, mrštio dok je zabrinut i brižan dodirivao njeno rame vrhovima prstiju. *Ne sumnjaj u mene, Keli. Nikad.*

On zna njeno ime, zvao ju je po imenu. Pogledao ju je sa ljubavlju tako da ona to zna.

On joj je prijatelj. Ne poznaje ga, ali joj je prijatelj, toliko zna. Za koji minut će se setiti i njegovog imena.

To što ju je zarobilo bio je automobil, nekako se našla zaglavljena na prednjem sedištu automobila, ali prostora je bilo vrlo malo jer su se krov i instrumentalna tabla i vrata pored nje povili napred i pritegli joj noge i zgnječili desno koleno, koje kao da je bilo uklešteno u gvožđe, a rebra sa te strane bila su joj slomljena, ali činilo joj se da i dalje ne oseća bol, bio je odložen kao neka misao koju još nije u potpunosti prihvatila, jedva da je išta osećala te je znala da će biti sve u redu sve dok može da izdigne glavu iznad crne vode što je navirala i mirisala oštro na kanalizaciju i bila hladna, hladnija nego što bi iko očekivao tako tople letnje noći.

Uspeće da diše čak i dok bude gutala vodu, postoj i način da to izvede, da izbacuje vodu kroz nos, bacakaće glavu čas na jednu, čas na drugu stranu, onda će je odmaknuti od razbijenih vrata koliko joj snaga bude dozvolila, levo rame joj je možda slomljeno, neće sada da razmišlja o tome jer će se u bolnici postarati za nju, jednom

su spasli njenu drugaricu, školsku drugaricu, devojku čijeg imena ne može da se seti, samo zna da ta devojka nije Keli, dozivala je *U pomoć, pomozite mi! – ovde sam* – zbunjena jer gde je gore? gde je nebo? – on se tako očajnički borio da se oslobodi i iskoristio je ništa manje do njeno telo kao polugu da se probaci kroz vrata iznad njihovih glava gde nikakvih vrata ne bi trebalo da bude, silom otvorio vrata uprkos težini te stvari koja ih je pritiskala ma šta ta stvar bila i provukao svoje krupno telo kroz taj prostor koji je delovao toliko uzan da bi se i sama Keli Keliher teško mogla provući kroz njega, ali on je bio snažan, on je bio mahnit, mlatarao je nogama i batrgao se kao neka velika uspravljena poludela riba koja nagonski ume sebe da spase.

A šta je njoj ostalo od njega, bože dragi, koju su to nagradu njeni luckasti prsti stiskali, njeni polomljeni nokti, koje je prethodne večeri pažljivo lakirala Bafinim lakom, šta je to za ime boga – zar cipela?

Zar prazna cipela?

Ali ne: postoji samo jedan smer i on će doći k njoj iz tog smeru. Zнала je.

* * *

Samo, znala je isto tako, nazirala je onim delom uma koji je još uvek bio bistar, da automobil potopljen ko zna koliko metara ispod površine vode, možda u stvari tek nekoliko centimetara ispod površine, bila je svesna okrutne činjenice da, iako u kolima još ima vazduha, tu je mehur ili nekoliko mehura vazduha, ona će se ipak postepeno ispunjavati, ne mogu da se ne ispune, tanki mlazevi vode naviru kroz mnoštvo rupa, šupljina, pukotina, poput one paukove mreže na šoferšajbni, postepeno će se nivo vode podići, mora se podići jer su kola potpuno potopljena, čula je da su neke žrtve saobraćajnih nesreća preživele u potopljenim kolima čak i do pet sati pa su onda bile spasene pa će i ona tako biti spasena ako bude strpljiva, ako se ne bude uspaničila, ali postepeno će se prljava crna voda podići da joj ispuni usta i grlo i pluća iako je ona čak i ne vidi niti može da čuje kako žubori, kako curi, kako teče jer je udarila

glavu i uši su joj zaglušene i obuzimaju je napadi grčevitog kašlja i davi se u crnom mulju koji ne može da ispljune.

Samo, zar joj nije obećao? – jeste.

Samo, zar je nije grlio, nije ljubio? – jeste.

Prodirao u njena suva, uzrujana usta svojim ogromnim jezikom? – jeste.

Nema bola! nema bola! zaklela se da neće osećati bol, neće se ona predati nikakvom bolu, hvalili su je da je tako hrabra 'Lizabet, hrabra mala devojčica, onda kada su joj stavili zavoje na oko i ona je odistinski takva, videće on, čim joj pomogne da se oslobodi ona će se spasti, ona je snažan plivač. *Ovde sam.*

Dva puta nedeljno, utorkom i četvrtkom, čak i leti, Keli Keliher je sedala u svoju polovnu „mazdu“ i prevaljivala vijugavi put od svog stana koji se nalazio iza Bikon Hila u Bostonu, sve do Roksberija, gde je u loše provetrenoj mesnoj zajednici podučavala, ili se bar odvažno trudila da podučava, odrasle nepismene crnce da čitaju tekstove za prvi razred osnovne škole. Časovi su počinjali u sedam uveče, a završavali se, ponekad bi samo nesigurno zamrli, u pola devet. Kada bi je pitali kako napreduju ona i nekoliko njenih učenika, Keli bi govorila, sa osmehom: „Ide nekako!“

Keli je tek nekoliko meseci volontirala u okviru programa Američke nacionalne fondacije za pismenost, pa je onome što je radila pristupala sa žarom i entuzijazmom... pa i sa dozom samoljubive pravičnosti, belučke uobraženosti pomešane sa veoma stvarnim instinktivnim strahom da je fizički ugrožena, ranjiva u svojoj beloј koži, da će joj se dogoditi nešto loše, ne u samoj mesnoj zajednici, već u okolnim ulicama, u zapuštenom Roksberiju i duž prljavog autoputa.

Ova pomešana osećanja prema poslu u Roksberiju uticala su na nju toliko da do polovine leta još uvek nije poverila roditeljima šta tamo radi, a retko je sve to spominjala i prijateljima.

A nije to spomenula ni Senatoru tokom nekoliko razgovora koje su vodili tog dana kod Bafi... ne znajući zaista zašto... možda jer se nadala da neće izgledati kao tip požrtvovane *volonterke* koji je Senator kao i svaki drugi uspešan političar dobro poznavao i prezirao, već kao neki sasvim drugi tip.

Šta je to volonter, a naročito volonterka?

Neko ko zna da ne može da proda to što radi.

Dok je crna voda ispunjavala prostor u kome se nalazila, tesan poput materice.

Osim što: Bafi je bila jako dobra i dala joj je takozvanu sobu za mlađu sestru, prostoriju koja se nalazila na jugoistočnom uglu petosobne klasične novoengleske jednospratnice na Deri Roudu, koliko je samo puta Keli Keliher dolazila ovde u goste, sobu sa mesinganim krevetom prekrivenim devičanskibelom posteljinom od organdina, sa oskudnim svedenim nameštajem i pletenim tepisima i tim cvetnim tapetama kojima je prevladavala boja jagode, koja je toliko ličila na omiljenu sobu bake Ros u velikoj staroj kući u Griniču, i drhtavim prstima Keli je umila vrelo lice, dugo ispirala oči zaslepljene od sunca, češljala se brzim i odsečnim uzbuđenim potezima i smešila se svom odrazu u ogledalu u kupatilu i mislila: *To je suludo, nema šanse da se dogodi.*

Ali, da. Keli Keliher jeste bila ta.

Na početku se Senator obraćao svima uopšteno. Visok i plećat i strastven i rumen od zadovoljstva jer se nalazi tu gde jeste, na ovom mestu, na prelepom ostrvu Grejling o kome ne zna apsolutno ništa, retko dolazi u Mejn jer uglavnom letuju na Kejp Kodu, tamo ima porodičnu kuću, čvrsto je odlučio da ne mari za to koliko se Kejp promenio tokom godina, tako je razvijen, prenaseljen... „Da vam pravo kažem, ono što vam je najbliže nekada ne želite da vidite.“

Ali Senatorov ton je bio srdačan, otvoren. Bila je ovo vesela zabava, sa gomilom privlačnih i mladih ljudi, pa je delovao kao čovek rešen da uživa.

On i Rej Enik: dvojica starijih muškaraca, moglo bi se reći – rešeni da uživaju.

Zapravo, prvo što je Senator učinio nakon što se pozdravio sa domaćicom bilo je da odvede Reja Enika u stranu da porazgovara sa njim nasamo; onda je upitao Bafi da li može malo da se osveži, da se obrije Rejevim priborom – nije se brijao, reče, od šest sati tog jutra u Vašingtonu.

Skinuo je za ovu priliku neprimereno formalnu belu pamučnu košulju sa dugim rukavima i obukao mornarskoplavu polo majicu kratkih rukava na kojoj je raskopčao kragu, dok se tkanina rukava zatezala preko izraženih bicepsa. Iz plitkog V-izreza otkopčane kragne iznikle su čeličnosive malje.

Nosio je svetle pantalone od krepa. Sve u tom ugladenom ali ležernom letnjem stilu.

I platnene sportske cipele bež boje sa gumenim đonom, marke „I. I. bin“.

I tako se pilo na terasi kojom je ćarlijao povetarac, i mnogo glasova je govorilo istovremeno, a Senatorov glas, lak, prijateljski, opušten među njima, iako su njegovo držanje i pažljivi govor umerenog tona govorili *Svestan sam toga da pokušavate da me upamtite, ali nemojte da to bude razlog da vam se ne dopadnem* dok su razgovarali o nepojmljivim odlukama koje je Vrhovni sud donosio u poslednje vreme, ideologiji koja podržava sebičnost i surovost bogatog društva, sistematskom propadanju tekovina borbe za ljudska prava, penzionisanju sudije Targuda Maršala, kraju jedne epohe.

Senator je uzdahnuo, napravio grimasu, činilo se da će još nešto reći, ali se predomislio.

Kod Bafi je uvek bilo stvari koje odvlače pažnju. Stizali su novi gosti, trebalo je da otpočne spontano organizovani teniski turnir.

Rukovao se sa Keli Keliher, stiskao je njenu malenu koščatu šaku. *Keli, kažeš? Sa K ili sa C?*

Nasmejala se. Dopadalo joj se kako njen srednjoškolski nadimak zvuči kada ga izgovori jedan američki senator.

Nije onakav kakvim sam ga zamišljala, ispostavilo se da je vrlo topao, vrlo fin, nimalo uobražen...

Formulisala je tačne reči kojima će zadržati taj utisak, u svom sećanju, kada u razgovoru bude nekom prijatelju prepričavala susret, možda i samom gospodinu Spejderu, koji je pre mnogo godina poznavao Senatora, ali mu sada nije više blizak.

Tako ućtiv, iskreno prijatan, zainteresovan za to ko smo mi i kakvo je naše mišljenje o njegovim predlozima u Senatu, o Medikejdu, reformi sistema socijalne zaštite, i da, on je zaista vizionar. Mislim da nije preterano reći da...

Kako nam je samo bitno da uvežbavamo budućnost, kroz reći.

Da nikada ne posumnjamo da li ćemo biti živi da ih izgovorimo.

Da nikada ne posumnjamo da ćemo isprićati svoju priću.

Pa i samu nesreću, jednoga dana će preoblikovati ovu nesreću, košmarno zarobljeništvo u potopljenom automobilu, kako se zamalo udavila, kako je spasena. *Bilo je grozno – užasno. Bila sam zarobljena i voda je curila unutra, a on je otišao po pomoć i na svu sreću u kolima je bilo vazduha, do kraja smo zatvorili prozore, uključili klima-uređaj, da, znam da je to bilo pravo čudo, ako verujete u čuda.*

Akne mogu da se dobiju bilo kad, a ne samo u pubertetu!

Omotač pora u koži stvara višak ćelija, što sprečava oticanje ulja i bakterija koji se nakupljaju iza čepa. Ovo dovodi do stvaranja bubuljica i mitesera, a u najgorim slučajevima do stvaranja cistolikih akni. Preporučuje se upotreba antibakterijske supstance BENZOIL-PEROKSID i SALICILNE KISELINE za čišćenje pora zahvaćenih aknama. Preporučuje se korektor sa zelenom osnovom kako bi se pokrilo crvenilo na koži, a zatim nanošenje svetle lagane podloge, pa potom pudera.

Nikada ne nanositi tečni puder direktno na otvorene akne jer ovo može dovesti do infekcije!

Želim da to učini. Njegove oči, šake. Njegove usne... Moram da prestanem da buljim.

Njena kosa, njene oči, njene usne... Kakav je to parfem?

Beli kupaći kostim od spandeksa sa sićušnim bisernim dugmićima koji mu daju izgled donjeg veša. Ima jednu bretelu i VISOKO je sečen na bedrima tako da ćete pocrneti SVUDA.

Mrežasta svetložuta tunika koja se nosi čitavog leta uz šifon, teksas i kupaći kostim: elegantna, višenamenska i SEKSI.

OPREZ: Ultraljubičasti sunčevi zraci, slana voda i sušenje kose fenom na visokoj temperaturi ozbiljna su pretnja za LEPU KOSU.

OPREZ: Više od sto hiljada Amerikanki zaraženo je virusom SIDE.

OPREZ: Pazite se škola za manekenke sumnjivog ugleda koje vam obećavaju snimanja za modne časopise u roku od godinu dana.

OPREZ: Parfem, lak za kosu i pene koje sadrže alkohol mogu trajno uništiti odevne predmete od svile i acetata. Naprskajte pre nego što se obučete ili prebacite peškir preko ramena pre upotrebe.

MISTERIJA ŠKORPIJE. Pluton, bog podzemnog sveta, prvobitno NIJE BIO muškarac nego žena – kći Reje, Majke Zemlje. Pluton je u stvari maskulinizirana boginja! Veruje se da će u osvit novog doba dugo potiskivane moći škorpije ponovo doći do izražaja i da će škorpija evoluirati na sledeći nivo – kao USKRSNULI FENIKS.

Sada nije vrištala niti čak plakala jer je znala da ne sme da traći kiseonik koji joj je preostao u tami ali je govorila glasno i razgovetno promuklim glasom ovde sam ovde sam OVDE SAM.

Nije bila histerična. Nije bila paralizovana od straha.

Čuje ga... negde gore. Površina vode je blizu. Tamo on oprezno gazi kroz plićak, zaranja, pliva da je spase iz zarobljeništva u tami tako da ga mora navoditi *ovde sam ovde sam OVDE SAM*.

Dok se crna voda diže oko nje da joj ispuni pluća.

Dok se crna voda neprimetno diže oko nje, njoj ta voda koja otiče, curi u tananim potočićima nalik na suze na njenom licu, izgleda kao jedva osetno prijanjanje i sisanje stotina pijavica koje su se ustima prilepile uz njeno telo, ali ne, to je ipak samo voda, ona sedi u vodi, trese se zgrčena u vodi koja smrdi na kanalizaciju, benzin, naftu, njenu mokraću jer se upiščila. *Ne ostavljaj me. Ovde sam.*

U jednom trenu su jurili džombastim izbrazdanim putem i on ju je snažno poljubio u usta, a onda se odjednom bore za život i on je šutira i sam zgrčen od straha i želje da pobegne, ali nije znao šta radi, bila je to uspaničena zaslepljenost, ona to razume.

Ona to razume. Ona ima veru.

Sada se setila ko je on: Senator.

Osećala je njegove prste na golim ramenima, njegov dah koji je mirisao na pivo, na alkohol... ona nije nevaljala devojka, može da objasni zašto se sa Senatorom ponašala na način koji bi mogao izgledati, odnosno možda je i bio, očigledan, očekivan, banalan.

Pa ipak, nakon što su se upoznali, nakon što su razgovarali sa takvom lakoćom, pronašli toliko zajedničkih tema, na primer Karla Spejdera, na primer *Sitizen inkvajeri*, Keli je promenila mišljenje koje je o njemu imala.

... zaista pun topline, otmen. Iskreno zainteresovan za drnge ljude. I bez sumnje inteligentan.

Uvežbavala je budućnost, verbalno. Svojim rečima. Njena priča.

Jer ne smeš nikada sumnjati u to da te budućnost čeka.

Pa još kakav smisao za humor!

Nasmejala je njega, zabavljala je njega... iscrpljenog sredovečnog muškarca koji je počinjao da dobija stomačić, čija se čeličnosiva kosa proredila na temenu, levo koleno je iskrenuo u januaru dok je igrao skvoš tako da je, vrag ga odneo, bio lak plen na teniskom terenu za Reja Erika, ludog Reja i njegov ubistveni drugi servis, tako je nasmej me zabavi me tako silno želim da budem srećan, te je Keli Keliher dobila inspiraciju da ispriča priču (koju je još davno ispričala Bafi, ali se stara dobra Bafi pretvarala da je prvi put sluša) o sukobu u Govanda Hajtsu, ne nije to bio običan sukob bio je to pravi rat, vlasnici kuća u ovom naselju morali su da odaberu stranu, a kolebanje se nije tolerisalo: ili ste pristalica „tradicije“ u Govanda Hajtsu da se putevi ne asfaltiraju (što se ispostavilo kao iznenađujuće skupo – u proseku najmanje četrdeset hiljada dolara godišnje po ulici, više nego što košta održavanje asfaltiranih ulica) ili ste pristalica „modernizacije“, i emocije su se uzburkale na obe strane, ali naročito kod tradicionalista... kakav je bio Arti Keliher iz Ulice škotskih borova, koji je verovao da će njegovo imanje izgubiti na vrednosti ako mu ulicu budu asfaltirali i koji se tako žučno posvađao sa starim prijateljem koji mu se suprotstavio na sastanku mesne zajednice da se Kelina majka uplašila da bi mogao da dobije srčani udar. Prijateljstva su se rasturala, susedi prestali da razgovaraju, pretilo se tužbama, za barem jednog psa se sumnjalo da je otrovan... i sve to zbog čega, pitala je Keli kroz smeh, sve to zbog čega: zbog seoskih puteva!

Senator se smejao ali dobro, da, valjda može da razume sve to, moraš da poznaješ ljudsko srce, te divne zagonetke ljudskog srca, ne postoji ništa što nema veze sa politikom, kao što je govorio Tomas Man, ma kako to sebično i glupo izgledalo neutralnim posmatračima, Keli je možda i suviše mlada da bi to razumela.

„Mlada? Ja uopšte nisam mlada. Uopšte se ne osećam mladom.“

Reči izletele iznebuha i sa žestinom, a i smejala se sa dosta žestine, pa su ostali pogledali u nju; on je pogledao u nju.

Bila je rešena da ne kaže *Senatore ja sam na fakultetu pisala istraživački rad o vama* osim ako ova tvrdnja ne bi zvučala

ekstremno spontano, zabavno.

Pokušavala je da se izvuče odupirući se o volan.

Tresla se od ovog napora, stenjala kao uplašeno i bolesno detence. Kao detence koje preklinje *Pomozi mi. Nemoj da me zaboraviš. Ovde sam.*

Koliko je minuta proteklo otkako je auto sleteo sa puta, možda petnaest? – četrdeset minuta? – nije mogla da proceni jer neko vreme nije bila sasvim pri svesti i prenula se najednom od užasa kada joj je nešto zmijoliko projurilo preko lica, preko vrata, ukvasilo joj kosu, nije to bila zmija niti bilo šta istinski živo već snažni mlaz crne vode kada se auto, koji se očito nesigurno nakretao na stranu, pomerio usled vodene struje i sasvim prevrnuo.

Sada je zarobljena ovde, a ne zna gde se to *ovde* nalazi, ne zna koliko je *on* daleko, naopačke u potpunom crnilu migolji se i uzdiše i pokušava da se oslobodi dok se hvata za – šta? – volan – ukočeni prsti hvataju se za polomljeni volan pokušavajući da ga upotrebe kao polugu kao što ga je i on upotrebio kao polugu i izvukao se.

Volan joj je bar dao osećaj gde se nalazi. Ne vidi, ali može da izračuna: koliko su daleko vozačeva vrata, koja bi se otvorila da ona izađe, sigurna je da bi, morala bi, otvorila bi se da *ona* izađe kao što su se otvorila da *on* izađe, ne želi da razmišlja kako su se vrata možda delom otvorila usled sudara sa ogradom a da ih je nakon toga zatvorila vodena struja, voda koja se brzo kovitla, koju ne vidi ali je oseća, čuje, miriše, spoznaje je svakom porom svog bića: njen je neprijatelj ta voda: grabljivica je ta voda: njena Smrt.

Ne želi da misli. Da prihvati.

Kad nisi optimista, onda si mrtav.

Pričala je majci da je dobra devojka ali majka kao da je nije čula, govorila je brzo, kao da joj je neprijatno, dok su njene ozbiljne sive oči za koje je Keli uvek mislila da su tako lepe bile prikovane za neku tačku iza Kelinog ramena, „takva ljubav je prosto“ – Keli nije čula šta ali joj se učinilo da je rekla *uzavrela krv* – „ona nije trajna. Dušo, ja ne mogu ni da se setim kada smo tvoj otac i ja... poslednji put...

tako... tako“ – sada je bila do srži postuđena ali je hrabro nastavila da govori jer bio je ovo razgovor, setila se Keli najednom, koji su vodile kada joj je bilo šesnaest, u to vreme bila je učenica trećeg razreda Akademije Bronksvil, i bila je očajnički zaljubljena u jednog dečka i vodili su ljubav nespretno i jadno, Keli je to bio prvi put i nakon toga dečko ju je izbegavao i Keli je želela da umre, nije mogla da spava, nije mogla da jede nije mogla da izdrži bila je sigurna u to, kao jedna njena školska drugarica koja je u stvari ozbiljno pokušala da se ubije tako što je popila punu bočicu barbiturata i zalila ih sa pola litre viskija pa su je kola hitne pomoći odvezla u urgentni centar Bronksvilške bolnice, gde su joj isprali želudac, spasli joj malaksali život, a Keli Keliher nije zbilja želela da umre, dok je plakala u majčinom naručju zaklinjala se da ne želi da umre da je dobra devojčica, da stvarno nije nevaljala, ne želi da uzima kontraceptivne pilule kao druge devojke, a majka ju je tešila, čak i sada kada se činilo da je ne čuje (zbog jurišanja vode možda, zbog prepreke koju je činila šoferšajbna) da, njena majka je bila tu i tešila je.

Dok joj je crna voda pljusкала preko usta.

Osim što je u iznenadnom naletu snage koju nije ni znala da ima nakon početne ošamućenosti nakon udara uspela da se delimično oslobodi onoga što joj je prikleštilo koleno, šta god to bilo, pa je sada stopalo, njeno desno stopalo bilo sasvim bez osećaja, nije ga mogla videti i kao da ga uopšte nije ni imala, a možda je bilo i otkinuto... osim što, da je tako, do sada bi sigurno iskrvarila do smrti zaključila je, toliko je vremena prošlo.

Pa ipak, nije mogla da mrda prstima na tom stopalu niti ih je osećala, te su čak u njenom umu sami pojmovi *stopalo*, *prsti* počeli tako brzo da se mešaju da je prestala da razmišlja o tome: ona je optimista.

Keli umišlja da je tako cinična, da je tako mudra i da zna kako svet funkcioniše zadirkivali su je dobrodušno prijatelji, *ali mi znamo da nije tako!* nisu mogli da odole da je zadirkuju zbog debakla sa Dukakisom, i zbog njene tvrdoglave odanosti Karlu Spejderu, koji se prema njoj odnosio kao da je daktilografkinja, jednom je slučajno na nekoj zabavi čula Džejn Frajberg kako kaže nekom čoveku *Da to je Keli Keliher da te upoznam sa njom stvarno je jako fina kada se*

zanemari – i brzo je okrenula glavu jer nije želela da čuje ostatak onoga što je Džejn želela da kaže.

Tako nepristojno, ljudi koji pričaju o njoj kad ili može čuti. Dok je bila živa.

Njeni prijatelji su na taj način pričali o njoj. Kako se usuđuju!

Keli? – lepa.

Neprijatan glas previše blizu njenog uha. Ali ne vidi lice.

Niti može baš da se seti njegovog imena izuzev što zna da se namučio da bi stigao do nje, da je plivao uz brzu i ustalasanu vodu i da su mu lokne kose plutale oko bledog i zabrinutog lica, hvata se za bravu, njegovi prsti pokušavaju da dograbe bravu da bi je oslobodio i to ako bude imala vere ako se ne bude prepustila strahu ni panici ni užasu pred smrću.

Ovde. Ovde sam.

Nekako se desilo da leži naopačke na nečemu što je smatrala za krov slupanog automobila, dok sam krov kao da je bio oslonjen na nevidljivo dno potoka i ljuljao se kao da neprekidno udara u njega, a blizu iznad nje prikleštilo ju je sedište sa naslonom za glavu za koje je takođe nekako još uvek bila vezana, pojasom preko grudi, preko vrata *ako ne dođe do preloma kičmene moždine kad zatvorenik padne zatvorenik se lagano davi* ali desna noga joj je bila sasvim zaglavljena u zamku od deformisanog metala: stopalo joj je paralisano, utrnilo, obamrlo kao da je od kamena: otkinuto? ili još uvek tu?

Ali, ne, ne sme o tome da razmišlja. Ona je optimista.

Tada je shvatila da se isповраćala po sebi a da ne zna kada se to desilo, te je zaključila da joj ovo pražnjenje ide na korist jer joj je želudac prazan pa će biti manje otrova koji treba ispumpati, ove vode koja nije voda kakvu poznaje, providna, svetloplava, bistra i ukusna, ne takva voda, već zla voda-mulj, gusta, lepljiva, sa ukusom kanalizacije, benzina, nafte.

Ovamo? Pomozite...

Dok se izdizala iznad površine vode koja je navirala prosto tako što se drhtavim rukama držala za volan, stenjala od napora kao detence, shvatila je *Kad bih samo mogla da držim glavu uspravno, da nemam ništa u ustima* onda bi mogla da udiše kiseonik iz vazdušnog mehura što lebdi iznad nje osvetljen mesečinom.

Taj sjajni ravni mesec. Dokaz da je, sve dok može da ga vidi, još uvek živa.

Stići ćemo Keli. I stići ćemo na vreme.

Ona zna, razume, da računaju na nju. *On* računa na nju.

Doći će hitna pomoć. Čuće se sirena. Crveno svetlo koje se pomahnitalo vrti poskakuje njiše kroz močvaru.

Devojka po imenu Liza, devojka koja je imala sestru bliznakinju, koja je pokušala da se ubije tako što je popila trideset osam tableta barbiturata. Došli su po nju i isprali su joj želudac i spasli su je i sve su devojke posle toga šaputale o njoj sa strahopoštovanjem kada je tako upadljivo izostajala sa časova i nije je bilo u školskoj menzi.

Ta devojka, iako bliznakinja, sestra, *nije* bila Keli Keliher.

Keli Keliher koja se nakon što ju je G_ ostavio zaklela da neće nikada sebi oduzeti život, jer je život svetinja.

Tako da se radi o njenoj snazi, njenoj voiji. Usredsređenosti njene duše. Ne sme se predati. Ne sme oslabiti. Crna voda je narastala u naletima i zapljuskivala joj bradu, usta, ali *ako uspem da držim glavu uspravno* neophodno je da zna šta treba da uradi, pa da to i uradi.

Zašto je oklevala kada je trebalo da mu kaže da su se izgubili, zašto mu nije rekla da okrene auto, da krene na drugu stranu, lepo ga *zamolila!* – ali nije se usuđivala da ga ne bi uvredila.

Ona je kriva zbog crne vode, znala je to. Prosto ne želiš da ih uvrediš. Strahuješ od toga i kad su fini.

On jeste bio fin. Čak i kada je znao da ga tako pomno promatraju, da pokušavaju da ga upamte, neke njegove opaske, neke šale. To kako je, u spontanom teniskom žaru dok je izvodio volej, čvrsto stisnuo vilicu, pokazao zube.

Počinješ da prezireš sopstvene reči koje moraš da slušaš... tvoja „slavna ličnost“.

A kako je samo neočekivano fin bio prema njoj, Keli Keliher. Tako harizmatičnoj i sigurnoj u sebe tamo na plaži, dok je nosila svoje nove glamurozno tamne naočare za sunce sa staklima stručno obrađenim da ne bi propuštale ultraljubičaste zrake, i znala je da dobro izgleda, nije ona prelepa devojka, ali nekad čovek prosto zna, došlo je tvojih pet minuta i ti to znaš, nema lepšeg osećanja od radosti koju tada osetiš.

Ti si mlada Amerikanka: ti to znaš.

Da, povratila je veći deo izgubljenih kilograma. Ne više nije bilo razloga da se nervira jer joj opadaju pune šake kose, opet je bila sjajna, bleštava, njena kosa, majci bi pao kamen sa srca. Ogorčeno i detinjasto od nje što je priželjkivala G_-ovu smrt ali *naravno više se ne osećam tako, posmatram te kao prijatelja.*

Pa ipak je oklevala i nije želela naglas da izgovori izgubili smo se, zar je njena majka nije upozorila da nema muškarca koji će dozvoliti da žena pravi od njega budalu bez obzira na to koliko je istinito ono što će reći bez obzira na to koliko je on voli.

A onda je odjednom bilo u redu: vazdušni mehur se stabilizovao.

Tako je čudnog oblika, njoj se činio bleštav, njenim zaslepljenim očima, dok se odbijao od sedišta koja su sada visila sa plafona *ali je prestao da se smanjuje* bila je sigurna u to. Čvrsto će priljubiti usne uz njega i sisati kao beba sve dok pomoć ne dođe po nju da je spase.

Gotovo strogo, prekorno, on je govorio: „Zalivski rat je tvojoj generaciji na tragičan način predstavio rat i diplomatiju, iluziju da je rat relativno prosta stvar, a da diplomatija u stvari podrazumeva rat, da je to mogućnost koja najbrže daje rezultate.“

Pa iako je ovo bilo laskavo, kako da joj ne laska to što slavan čovek tako otvoreno razgovara sa njom a tako malo pažnje poklanja ostalima, ona je brzo odgovorila: „Ne postoji tako nešto kao što je ‘moja’ generacija, Senatore. Mi smo podeljeni na osnovu toga kako se izjašnjavamo u pogledu rase, klase, obrazovanja, političkih stavova – čak i seksualnosti. Jedina stvar koja nas povezuje jeste naša – različitost.“

Senator je pažljivo razmislio o ovome što je rekla.

Senator je zamišljeno klimnuo glavom. I nasmešio se.

„Tako dakle! E pa onda povlačim reč, može?“

Smešio joj se. Otvoreno ju je posmatrao. Kako li se ta devojka zove? – svima je bilo sasvim jasno da je Senatora impresionirala ta privlačna i elokventna prijateljica one devojke sa kojom Rej Enik trenutno spava.

A kako je neiskvarena i prelepa bila ova severna obala ostrva Grejling – miris soli u vazduhu, svetlo i sveže otvoreno more, nazubljeni i okomiti talasi sa belom krestom tako je predivan ovaj svet da poželiš da ga zagrižeš, da se zariješ u njega do balčaka, o bože.

Keli, Keli! – čula je kako iznad nje neko doziva njeno ime: *Keli!* sada se čulo sa svih strana, glasno, prodorno, njeno ime koje pulsira kroz crnu vodu.

Ovde, ovde sam. Ovde.

Dok se voda kovitlala oko njenih usta i pljuskala ih, bljutava voda koja i nije voda, ni nalik pravoj vodi. Ali ona podiže glavu što više može, vrat joj je podrhtavao od napora. Zarila je lice i usta u sve manji i manji vazdušni džep čiji položaj nije mogla odrediti, već je samo nejasno nazirala da se nalazi iznad suvozačkog sedišta prevrnutog automobila, ili ispod kasete? – otprilike negde gde su joj bila kolena dok je sedela. Kolena i stopala.

Samo što više uopšte ne može da razmišlja o pojmu prostora. Više ne zna reči niti logiku kojom bi ih povezala.

Niti zna reč za *vazduh*, već samo zna i oseća da ga njene napućene usne koje ga žudno usisavaju ne smeju izgubiti.

Dok je svetla površina obasjana mesečinom narastala, pa se povlačila, pa narastala, pa se povlačila, ona više nije znala imena kojima bi nazvala *svetlost*, pa čak ni *život*.

A crna voda joj ispuni pluća i ona umre.

Ne: posmatrala je muškarce kako igraju tenis. Stajala sa Felišom Čen i Stejsi Majls okružena trnovitim divljim ružama iznad velikog i lepog terena Sent Džonovih i dodirivala prstima latice ruža, milovala trnje, zarivala nokte u sočne crvene bobice, radila je takve stvari kada je nervozna, bila joj je to loša navika, koju je teško mogla da odbaci jer je skoro nije ni bila svesna, posmatrala je žustru igru, posmatrala njega. Stejsi se nasmejala i rekla: „Glavna razlika, mislim da je tako očigledno, jeste u *mišićima*. Pogledajte im samo *noge*.“

Senator je bio najviši muškarac na terenu pošto je Lucijus sa Masačusetskog instituta prikriao svoju visinu veštom igrom iz polučučućeg stava, a devojke su im se divile, pljeskale rukama, fotografisale ih, nestajale i ponovo se vraćale; i zaista je bilo

neverovatno kako muškarci na teniskom terenu otkrivaju svoju pravu prirodu, ili se bar tako čini, dok se nadmeću sa drugim muškarcima, ozbiljni dubl je najbolji test, rizičan poduhvat. Senator i njegov prijatelj i advokat Rej Enik činili su skladan tim, obojica veseli i puni takmičarskog duha, a njihovi protivnici bili su toliko mladi da su im mogli biti sinovi, *čoveka kad ostari prvo izdaju noge*, ali pronicljivi igrač ipak zna kako da sačuva svoju ograničenu snagu i kako da navede protivnika da se brzo istroši, pa se tako i Senator kretao po terenu sa lakoćom, bio je tu na svojoj teritoriji i odavao utisak čoveka koji još od detinjstva igra tenis, te stoga ima za sobom godine treniranja i ume opako da hitne lopticu sve do kraja protivnikovog polja, ume tako zapanjujuće da udari lopticu da ona jedva i dodirne mrežu, ume da servira precizno poput mašine i plasira lopticu gde mu padne na pamet; stoga su Keli i ostale posmatračice zaista bile oduševljene, bile su zadivljene dok su posmatrale kako Senator učtivo tvrdi kako su neke lopte njegovih protivnika dobre kad je bilo očigledno da su otišle u aut.

Pravi sportski duh. Pojedininim ljudima je teško da dostojanstveno prihvate ne samo poraz već i pobeđu.

Ali kako je partija za partijom odmicala, ravnoteža autoriteta s vremenom se poljuljala, Lucijus je izmorio Senatora i Reja Enika svojim bizarnim prvim servisima, a Stejsin momak svojim neumornim trčanjem ka mreži i nepredvidljivim bekhendom, zamorno je bilo i sunce, snažni naleti vetra i igranje na terenu Sent Džonovih koji je trebalo popraviti, te se tako Keli sa puno takta udaljila pre kraja poslednjeg seta pošto nije želela da je Senator vidi kako ga posmatra dok on, nasmejan iako poražen, okreće svoj poraz na šalu i rukuje se sa mladim protivnicima, nije želela da čuje šta muškarci govore jedan drugom u takvim trenucima kako bi izbegli da kažu neke druge stvari.

Ne: kosa joj se vijorila na vetru dok je šetala plažom u žutoj mrežastoj tunici koju je odenula preko belog kupaćeg kostima, a njene duge noge, glatke i snažne, bile su crvene od sunca. Šetala je plažom a pored nje je hodao visoki plećati zgodni muškarac, muškarac krupan kao medved, sa kovrdžavom prosedom kosom, poznatim a ipak prijatnim licem, licem poput suncokreta, ljubaznim

licem, očinskim licem – njegove plave oči bile su tako plave tako duboko tako prodorno plave, plave poput ispranog stakla.

A kako je tek duboko, kako prodorno bilo njegovo zanimanje za Keli Keliher. Kako joj je samo laskalo.

Pitao je za njenu saradnju sa Karlom Spejderom, za njeno poreklo, njen život; klimao je glavom naglašeno, govorio je, da, jeste pročitao njen članak o smrtnoj kazni u *Sitizen inkvajeriju* – siguran je da ga je pročitao.

Pitao je radoznalo, iako se trudio da zvuči opušteno, pitao nabravši usne u očinski osmeh, da li trenutno ima dečka?

I da li je ikada poželela da radi u Vašingtonu?

I da li bi možda razmislila o tome da postane deo njegovog tima – jednog dana?

Promrmljala je Keli Keliher, rumena od zadovoljstva, a ipak pribrana kao što ćerka jednog advokata mora da bude: „To zavisi, Senatore.“

Naravno.

Kako je samo vešto postupio Senator na konvenciji Demokrata 1988. kada je odbio ponudu Majkla Dukakisa da mu se pridruži kao potpredsednički kandidat. Neka Bentsen zadrži drugo mesto, udružen sa onim smešnim Kejlom, a *on* će se nominovati samo kao predsednik i nikako drugačije. Još je veštija bila njegova procena da u tom trenutku ne krene u aktivnu borbu za nominaciju jer je shvatio ono što Dukakis nije: da su Demokrate, uprkos tome što su uložile silni napor pred izbore te godine, ipak osuđene na propast.

Kao što ni Keli Keliher nije shvatila. Te godine Regana, žalosnog duhovnog posrnuća, licemerja, okrutnosti, laži prikrivenih lepim osmehom... naravno da će narod Amerike *uvideti*.

Ipak, sama Keli bila je slepa, i tako glupa. Smejala se sada tome, ovog Četvrtog jula mnogo godina kasnije, dok je lagano šetala sa američkim senatorom i prolazila pored sićušnih američkih zastava koje su deca iz Bafinog susedstva zabola u pesak, pretvarala je priču o svojoj zdušnoj predanosti i slomljenom srcu u zanimljivu anegdotu na sopstveni račun.

Ali Senator se nije smejao. Žustro je rekao: „O, Isuse. Znam. I ja sam skoro poželeo da umrem kada je Stivenson izgubio od Ajzenhauera – mnogo sam voleo tog čoveka.“

Keli Keliher se iznenadila kada je začula ovo priznanje. Muškarac da mnogo voli drugog muškarca?

Čak i ako se radi o politici?

Senator je govorio o Edleju Stivensonu, a Keli je pažljivo slušala. Iako ga je veoma poštovala, o Stivensonu nije znala mnogo, jer ipak je, naravno, na studijama učila o tom razdoblju američke istorije, o godinama Ajzenhauera, o fenomenu Ajzenhauera kako je njen profesor govorio, ali nije želela sada da stavlja svoje znanje na probu. Nije želela da nagovesti kako njen otac prezire tog čoveka, a nije se mogla čak ni setiti da li je imao samo jednu kampanju ili dve. Drugu možda početkom pedesetih?

Oprezno je upitala: „Jeste li vi radili za njega, Senatore?“

„Drugi put jesam. 1956. Bio sam tada druga godina na Harvardu. Prvi put – kada je možda čak i mogao da pobeđi – bio sam još dete.“

„A jeste li se uvek – zanimali za politiku?“

Srećno se nasmejao i otkrio velike zube, jer ovo mu je pitanje očito prijalo.

„Državu je stvorila priroda, a čovek je politička životinja – po prirodi.“

Citirao je nekoga – možda Aristotela?

Keli Keliher, koja je veći deo popodneva pila pivo u količinama na koje nije navikla, takođe se srećno nasmejala. Kao da Senatorove reči treba proslaviti. Kriv je pomalo bio i vetar koji im je mrsio kosu, pomalo i lepota ostrva. Ostrva Grejling. U Mejnu. Ritam talasa opojan kao narkotici, široka obala, šljunkoviti pesak što se protezao kilometrima okićen divljim ružama i ogromnim dinama koje je vetar izvajao i urezao u njih one čudne nabore i prevoje, pa su izgledale kao da su ih neke džinovske grabulje prečešljale beskrajno pažljivo. Kakav je blagoslov podaren Keli Keliher kada ju je sudbina nanela *ovde!*

Nije ličilo na nju da se ponaša tako smelo, tako zavodljivo. Pitala je Senatora vragolasto: „Čovek – a šta je sa ženom? Zar žena nije politička životinja?“

„Neke žene jesu. Ponekad. To se zna. Ali većina žena misli da je politika dosadna. Posmatra je kao nadmetanje muških ega. Kao rat. Hm? Dosadna jer je tako monotona u suštini, samo što to prikriva burnim dešavanjima?“

Ali Keli se nije dala zavesti. Kao da je na nekom seminaru na kome je ona glavna zvezda, rekla je, namrštivši se: „Žene ne mogu sebi priuštiti da smatraju politiku ‘dosadnom’! U ovo današnje vreme ne mogu. Vrhovni sud, abortus...“ Sada su već hodali mnogo sporije. Ostali su bez daha od uzbuđenja.

Vrelina bleštavobelog peska pekla je Keline nežne tabane, dok joj se koža blago ježila na vetru: ovde je temperatura sigurno bila za četiri-pet stepeni niža nego u Bostonu.

Senator je primetio kako joj je koža naježena i nežno prešao kažiprstom niz njenu ruku. Keli je osetila još veću jezu od njegovog dodira.

„Je l’ ti hladno, dušo? – to što nosiš je tako tanko.“

„Ne, ne, dobro mi je.“

„Hoćeš li da krenemo nazad?“

„Naravno da neću.“

Njegov dodir na njenoj ruci. Kakva neočekivana prisnost. Stajao je tako blizu, posmatrao ju je sa visine tako pomno.

Lagano i pažljivo, skoro preterano učtivim pokretom, Senator je uhvatio Keli Keliher za rame, sagnuo se da je poljubi, a ona je zatreptala očima, bila je iskreno iznenađena, začuđena, i uzbuđena, naravno, jer kako se sve to odvija brzo, kako se ipak odvija brzo, pa ipak je posle prvog trenutka došla sebi i, dok ju je ljubio, stajala čvrsto na zemlji, pete su joj bile ukopane u otvrdnuli pesak i povila se ka muškarcu da primi poljubac kao da joj on sleduje, kao da je to prirodni i neizbežni i željeni nastavak njihovog razgovora. A bila je i hrabra, pripita, suzbila je zubima nalet njegovog jezika.

Baš lepo. Stvarno je baš lepo. Ne moze se poreći – baš lepo.

A crna voda joj ispuni pluća i ona umre.

Ali ne: odjednom se našla pod zaslepljujućim svetlima opružena na bolničkim nosilima, vezana kaiševima pod svetlima i pogledima nepoznatih ljudi, osećajući onaj jaki bolnički miris, ispumpavali su crnu vodu iz njenih pluća, otrovni mulj iz njenog stomaka, iz njenih vena, i bilo je pitanje minuta! sekundi! Čitav tim, ekipa iz urgentnog centra, koji nisu poznavali tu devojkicu na samrti a ipak su pokazali tako ogromnu brigu za nju da bi čovek mogao pomisliti da oživljavaju nekoga svoga, i to kako hitro! bez trunke oklevanja! pokušavala je da im objasni da je budna, da je svesna, molim vas nemojte me povrediti, kako su užasavajuće bile te stege koje su je držale privezanu za sto a neko ko je stajao iza nje pritiskao je čvrsto njenu glavu rukama prekrivenim rukavicama i u grlo su joj nabili neko crevo, debelo ogromno odvratno crevo koje je bilo tako dugačko, tako dugačko, ne biste poverovali koliko dugačko i koliko je bolelo dok ju je grebalo po unutrašnjosti usta, po grlu, dok ju je davilo tako da je poželela da povraća, ali nije mogla da povraća, poželela je da vrisne, ali nije mogla da vrisne i usred grča srce joj je poskočilo i stalo i ona je umrla, umirala je ali oni su bili spremni, naravno da su bili spremni, ushićeni zbog ovog izazova bili su spremni nisu propuštali nijedan otkucaj njenog oslabljenog srca dok su ga stimulisali snažnim električnim udarima. Ah! to! dobro je! još jednom! tako je! još jednom! to! i devojkica na samrti je vraćena u život, mladi ženski leš je vraćen u život, protok krvi u srcu je obnovljen za pet sekundi kao i dotok kiseonika u mozak, pa je polako i koža boje mermera poprimila rumenu nijansu, životnu nijansu: iz očiju su curile suze, a iz Smrti se izrodio ovaj život: njen.

Ne daj da Liza umre, dragi bože ne daj da umre, ne daj ne daj čekala je ispred sale, ona i nekoliko drugih: *O bože molim te* njih tri ili četiri u onom miru koji nastaje iz zajedničke histerije, devojkice iz studentskog doma i lekarka iz doma koja je bila tek koju godinu starija od njih, Keli Keliher je bila ta koja je videla Lizu Gardiner kako

pada u nesvest u kupatilu, Keli Keliher je bila ta koja je dotrčala vrišteći do lekarkinog stana i koja je sada bdela u čekaonici iza urgentnog centra u Bronksvilškoj bolnici i taj šok, ta trauma kad vidiš jednu od svojih drugarica kako je iznose na nosilima bez svesti, sa otvorenim očima, otvorenim ustima i jezikom koji se grči i balama kao da ima epileptični napad, a Keli Keliher je pomislila, dok je piljila u nju i pritiskala ruku na usta: *Ma nije to samo Lizin život to je prosto – život* i videla je kako život iz nje otiče poput vode koja nestaje niz slivnik i možda je već bila mrtva i mogu li uopšte oni da joj vrate taj život?

Mogu, i jesu.

Kasnije su saznale, a neke od njih su se i zgrozile, da su Liza Gardiner i njena sestra bliznakinja Lora (koju nikad nisu upoznale – Lora se školovala na Akademiji Konkord u Masačusetsu) sklopile dogovor da pokušaju da se ubiju tako što će uzeti pilule za spavanje, i to tri godine ranije, kada su živele sa roditeljima i kad su išle u osmi razred u državnoj osnovnoj školi u Snajderu u Njujorku.

Zašto su neke devojke bile zgrožene ovom činjenicom? – zbog toga što ih je Lizin susret sa smrću tako mnogo potresao, tako mnogo uznemirio da nije među njima bilo drugih tema za razgovor osim Lize, osim ekipe iz hitne pomoći koja je odjurila uz stepenice, pa u kupatilo i odatle iznela Lizu, osim činjenice da strogo uzev Liza jeste umrla, njeno srce prestalo je da kuca i kako je to čudno! kako užasno! kako neverovatno! tako da su devojke prosto postale zgrožene svom tom frkom oko Lize Gardiner koja je uvek morala da bude u centru pažnje i svom tom frkom oko smrti i umiranja, koliko je to zamorno postalo do kraja semestra!

Kada je Liza došla da ih poseti u domu, Keli Keliher je bila ta koja je odlučila da bude ljubazna prema njoj, da, i da iskreno priča sa njom, pa su dve devojke koje ranije nisu bile preterano bliske niti se poveravale jedna drugoj sada viđene kako sede u dnevnom boravku udubljene u razgovor i šta to govori Liza Gardiner, zašto je Keli Keliher tako fascinirana, Liza sa svojim prilično niskim čelom i nosom preširokim na vrhu baš kao da ga neprestano nabira sitničavo i prezrivo, Keli sa svojim bledim lepim licem i ozbiljnim usnama – „Nema tako puno razlike među ljudima, niti ljudi imaju naročito puno

svrhe!“ govorila je Liza kroz nos, ravnim, zbunjenim, zastrašujućim tonom, „ako se rodiš kao jedna polovina blizanačkog dvojca, to ti odmah bude jasno.“

Ne, ne znam, ne, ne zanima me to, ne odbijam tebe, ja nisam tvoja sestra, ja nisam tvoja bliznakinja, ja nisam ti.

Čula je sirenu. Videla je kola hitne pomoći kako jurcaju po peščanom izbrazdanom bezimenom putu, crvena svetla na krovu okretala su se kao čigra.

Dobila je nagon da povrati, a crevo je već bilo u njenim ustima. Zmijoliko crno crevo tako debelo! tako dugačko! ne biste verovali koliko dugačko! Liza se zakikotala.

Ispružila ruke široko, široko... Iz pogleda joj je isijavalo ludilo i *oblizivala je usne.*

Ludo! rekla je Bafi Sent Džon godinama nakon toga. To je stvarno bolesno.

Bafi ju je uštinula, zadirkivala ju je i uštinula, a to je, do đavola, baš bolelo. Rekla je, napučivši usne, dok je Keli Keliher na brzinu trpala stvari u svoj kofer: Dobro, ali zašto idete *sada*, zar ne možete da odete malo kasnije? – a Keli Keliher je promrmljala: Oh, Bafi – žao mi je, pa pocrvenela po preplanulom vratu i licu, znajući šta će Bafi pričati o njoj kasnije, ne o Senatoru, već o njoj, Keli Keliher, za ime boga, mislila sam da mi je prijateljica...! Ali Keli je bila previše posramljena da izgovori ono što su i ona i Bafi znale.

Ako ne uradim onako kako on želi sada, kasnije neću ni imati prilike.

Kada ju je onih nekoliko puta poljubio, ljubio joj usne, sisao ih, dodirivao je po telu kao da umire od želje da uđe u nju, iako su stajali potpuno odeveni na plaži koja, iako nije bila prepuna ljudi, ipak nije bila ni pusta, ona je osetila nalet požude: ne svoje požude, već muške požude. Još od rane mladosti, kada je nekoga ljubila i neko ljubio nju, Keli Keliher je uvek osećala ne svoju već tuđu, mušku požudu. Brzu i naelektrisanu kao strujni udar.

Osetila je takođe, čim je došla do daha, kako je preplavljuje talas one poznate uznemirenosti, krivice – *Naterala sam te da me poželiš, sada ne mogu da te odbijem.*

Iz blizine, Keli je videla da Senator zapravo nije zgodan čovek, a možda čak ni potpuno zdrav: koža mu je bila jarkocrvena i prošarana flekicama, na nosu i obrazima popucali sitni kapilari, a iako su njegove oči bile jasnoplave, kapci su bili pomalo naduveni, a velike iskolačene beonjače ispresecane krvavim linijama. Znojio se, skoro da je dahtao kao da je puno trčao i da nema kondicije.

„Keli. Lepa Keli.“

A pošto Keli nije znala šta da mu odgovori, dodao je: „Šta da radim sa tobom, Keli? – nije još ni veče, hoću li te već izgubiti?“

Jedan od njegovih pomoćnika rezervisao mu je sobu u motelu u luci Butbej, što nije bilo lako učiniti Četvrtog jula, ali imao je sobu, već se prijavio u motel, soba ga je čekala, a gde će Keli Keliher spavati te noći?

Kod Bafi, naravno. Keli je bila gost u Bafinom domu i nameravala je da ostane ceo vikend: do nedelje.

Senator je delovao zbunjeno, nimalo napadno. Samo zbunjeno. Upitao ju je još jednom, kao da je zaboravio da joj je već postavio to pitanje, ima li dečka? verenika? da nije neki od momaka na zabavi? možda onaj zanimljivi mladi crnac sa Masačusetskog tehnološkog instituta?

Mornarskoplava pamučna sportska majica usko je prianjala uz Senatorove mišice na rukama i bila je vlažna od znoja. Njegove pantalone od krepa bile su izgužvane na turu.

Zaudarao je na pivo, na losion posle brijanja, na pravi muški znoj. Miris je ipak nekako prijatno golicao Keline nozdrve. Nasmejala se.

Sada je u ljutnji uz jecaje objašnjavala svojim roditeljima kako ona nije loša devojčica, zaista nije. Taj čovek jeste oženjen, ali ne živi sa svojom suprugom i supruga je ta koja je želela da žive odvojeno, supruga je ta koja *me je zamolila da odem, izbacila me napolje*, srećom pa je oboje dece sada odraslo i sposobno da samostalno proceni situaciju, čovek kakav je Senator, koji voli život, voli ljude, i muškarce i žene, koji žudi da upoznae nove ljude i razmenjuje sa njima mišljenje, koji ima apetit za... možda samo čist apetit.

Zagrizeš, usisaš do same srži. Daš sve od sebe, najviše što možeš. *Isuse, kako bi drugačije mogao znati da si živ?*

Gospodin Keliher razume, kako se čini. Da, tatice, ti bi bio pravi prokleti licemer kad ne bi razumeo.

Gospođa Keliher je uznemirena, rastrojena. Keli je presamićena od osećaja krivice pri pogledu na taj izraz na majčinom licu, ali je pored toga i jebeno ljuta. Mamice, prestani već jednom da brineš za mene, hoću reći, na taj način. Majke mojih drugarica – sve one savršeno dobro izlaze sa tim na kraj.

Razlika je, Keli, u tome što ja tebe volim.

O do đavola. Daj pusti me na miru.

Volim te, želim da nikada, nikada ne budeš povređena, Keli, to je jedino od čega želim da te zaštitim, samo na to mislim... možda mi ne veruješ, ali to mi je zaista sve vreme na pameti... još onda kada su mi te dali u ruke u bolnici, kada si se rodila, a ja sam znala da si devojčica i nikada u životu ni pre ni posle toga nisam bila toliko srećna, još tada sam se zaklela da nikada neću dozvoliti da moja ćerkica bude povređena kao što sam ja bila povređena, daću svoj život za nju, kunem ti se Bože.

Mamica je plakala, a i Keli je plakala dok je okretala glavu levo i desno, pljuvala i podrigivala, osećala ukus nafte, benzina, kanalizacije, ne znajući više sa sigurnošću gde se nalazi, zašto joj je kičma tako presavijena, zašto su joj obe noge presavijene, okrenuta je naopako, zar ne? – u mraku nije znala gde je gore, crna voda ju je sada već pritiskala sa svih strana, komešala se, podizala, spremna da joj ispuni usta i pluća.

Rekla je popustljivo: *Dobro mamice, valjda si u pravu. Da.*

Uzmi me odavde i odvedi me kući mamice. Ovde sam.

Nije bilo jasno da li su gospodin i gospođa Keliher bili pozvani da dođu na mesto nesreće i da li sada stoje na nasipu dok se kola izvlače iz potoka; ili su možda već u bolnici i čekaju ispred urgentnog centra. Keli se zbunila, i kada im je videla lica, nisu bila onakva kakvih se sećala, već tako mlada – tako privlačna. Otprilike njenih godina?

Mamica je takva lepotica, lice joj je bez bora, oči tako bistre – i ta sjajna ukrućena podignuta kosa, tako smešna, tako veličanstvena!

Tatica je tako zgodan, i tako mršav! – a njegova kosa, gospode bože, njegova kosa, gusta i kovrdžava i bakarnosmeđa baš kao i Kelina, nije je videla na njemu godinama.

Da, volela ih je čitavog života, čak i više sada kada je zašla u nesigurne zrele godine nego pre, ali kako se tako nešto može iskazati? – kako izabrati reči? – i koja je prilika najbolja da se izgovore?

Mamice, tatice, hej, volim vas, nadam se da to znate, molim vas, ne dozvolite da umrem, volim vas, važi?

Trčala je u malim belim soknama po bakinom hrapavom tepihu, pošto je izula nove sjajne cipele od lakovane kože, cičala je kikotala se dok su se nečije snažne ruke hitro obušile iza nje da je podignu, uvek se iznenadi koliko su snažne, koliko su jake te tuđe ruke, muške ruke, i neko je povikao *Ma ko je to! ma ko je to! Mmmmmm ma to je moj anđelčić ma to je ona!* i podigao visoko iznad glave devojčicu koja je mlatarala nogama i cičala i kikotala se, pa su mu ruke zadrhtale i kasnije je načula kako ga mamica i baka grde zato što ima visok pritisak, šta to za ime boga radiš, mogao si da je ispustiš.

Namignuo joj je. Deku ju je tako mnogo voleo.

A sada je osećala hladnoću, i preplavio ju je nepojmljivi užas situacije u kojoj se našla: ako crna voda ispuni njena pluća, i ako umre, a onda njeni roditelji i baka i deka to saznaju, i oni će umreti.

O bože ne, o ne. Ne može biti.

Voleli su Keli tako mnogo, pa će i oni umreti.

Ali onda je odjednom shvatila, osetivši trunčicu olakšanja: Deku Ros je već mrtav, tako da će on biti pošteđen saznanja.

A možda neće biti neophodno da kažu baki? – Keli je smatrala da to uopšte nije potrebno, iskreno je smatrala da to nije potrebno.

Mamice razumeš šta hoću da kažem, je l' da? Je l' u redu?

Tatice?

Je l' u redu?

Svuda po ostrvu Grejling rasle su i pružale se po zemlji divlje ruže, rascvecale divlje ruže, prelepih latica ružičaste boje i boje lavande, sa varljivim trnovitim stabljikama, oštrim trnjem po kojem je Keli odsutno prelazila vrhovima prstiju dok je gledala muškarce kako igraju tenis... *Rosa rugosa* beše, ili možda *Rosa virginiana*.

Divlje ruže na sve strane. U cvatu. I plaža sivkasto-smeđe boje okićena njima.

I oni plodovi na žbunju, nalik na sićušne šljive, i oni su bili prelepi, nabrekli kao da su puni krvi, erotičnog izgleda, i njih je Keli dodirnula, prešla vrhovima prstiju preko njih, zarila nokte u njih.

Šipak, tako je rekao Senator. Uživao je da o njemu govori, njegova baka ga je potapala u vodu i pravila od njega čaj, da li Keli voli čaj od šipka? biljni čajevi su danas vrlo popularni, je l'? a njegova baka je pravila i marmeladu od šipka, kako mu se čini. Osim ako nije pomešao šipak sa nečim drugim.

Šipak, ili možda ribizle. Borovnice.

U kuhinji je Bafi napravila grimasu dok je istresala kockice leda u posudu i rekla: „Ti i Senator se baš dobro slažete“ osmehnuvši se iskosa, a Keli Keliher se takođe osmehnula, osetivši kako joj se lice zacrvenelo, i promrmljala: „Dobro“, a zatim je nastupila ćutnja tokom koje je još jedan rafal kockica leda ispaljen u plastičnu posudu, pa je Bafi onda rekla nešto što tako liči na Bafi, jer nikad čovek nije mogao znati iz kog će pravca Bafi napasti, da li su njene reči nekakva lukava šala, vragolasto saučesništvo ili pak upozorenje, ili možda uvredljivo podbadanje koje tek kasnije u potpunosti shvatiš, ili su prosto i jednostavno odraz činjeničnog stanja: „Ne zaboravi, on je glasao za pružanje pomoći pokretu otpora u Nikaragvi.“

Keli? Keli? Dođi k meni.

Odjednom ga je začula. Vikao je, negde blizu, iznad njene glave, pokušavao da otvori vrata sa vozačeve strane kola, toliko jako da je zaljuljao kola.

Pokušala je da progovori ali voda joj je ispunila usta, odmahnula je glavom, ispljunula vodu: *Ovde sam, ovde sam, pomози mi*, pridigla se pomoću iskonske snage u drhtavoj levoj ruci, u malom sabijenom mišiću na levoj ruci, u ramenu, drhtala je od napora, koliko minuta? ili su možda prošli i sati? vreme ne odmiče na ovom mestu preplavljenom crnom vodom i meri se jedino postepenim podizanjem nivoa vode, okrutnim i metodičnim podizanjem kao otkucajima digitalnog sata, i hoće li Senator uspeti da je vidi ovde? – u ovom crnilu? – u ovoj zamci, ovoj jami, ovom kovčegu, šta god ovo bilo, ime mu je izgubljeno, ovo što je stiska i tako je malo, tako tesno, tako skućeno da bi čovek morao da bude obogaljen, morao bi da bude presavijen napola da bi mogao da stane unutra?

Sada kad se razbudila, glava joj je nabrekla od bola. Iza njenih očiju mrlje svetlosti kao izrasline tumora, čvrsto utisnute u lobanju. Čini se da je u licu izgubila svaki osećaj, usne su joj tako dugo bile tako napućene i hvatale se za vazduh, usisavale ga, a vazdušni mehur je lebdeo dalje od nje mućeći je, okrutan kao neki živi hiroviti stvor, odskakao je i lebdeo čas tamo, čas ovamo, pa opet tamo, tako da se ona napinjala svom snagom, jecala od napora da ga uhvati.

Ovde sam. Ovde sam. Ovde!

On je zaronio u crnu vodu da je spase, ali daleko je od nje, a sve je tako mračno, slepo. I shvata da ga je uvredila i da je ta uvreda nepopravljiva.

Usnama mu je vragolasto obuhvatila jezik. Kako je to lagodno bilo, kako je i zamišljala, ćaskali su, međusobno se cenili, poštovali, on ju je zaista poštovao, znala je, znala je, a onda je nerado odvojila usne

od njegovih, od njegovog debelog prodornog jezika, od gladi u njemu.

Kako je to sramno bilo, kako je samo očajna bila dok se grabila za nogavicu tog čoveka, njegovu cipelu! A on ju je šutnuo da bi se oslobodio! Njegova cipela, mokra, ostala u njenoj ruci.

Njegova cipela!

Oh Keli, njene drugarice će se smejati, Bafi će vrištati od smeha i plakaće od smeha – njegova *cipela*!

Othramao jedne noge obuvene druge bose pohitao peške nazad putem uz močvaru do autoputa sa kojeg su skrenuli i na kojem sigurno postoji „Seven-ileven“ radnja, benzinska stanica, kafana sa telefonskom govornicom ispred.

Ne. Još uvek se nije dogodilo. Sunce je žarilo u kasno popodne, a ovaj dugi urnebesni dan kao ručni vatromet neumorno je sipao varnice.

Blistava američka zastava od svile vijorila se crveno-belo-plava na vrhu postolja u dvorištu Edgara Sent Džona. Najvišeg postolja na Deri Roudu, a vrlo moguće i na celom ostrvu Grejling.

Moj tata je patriota, rekla je Bafi. Radio je za CIA dvadeset godina, a i dalje se loži na to.

Još se nije dogodilo jer se ponovo pojavila Bafi koja raspoređuje goste da ih fotografiše. Bafi u farmerkama i gornjem delu bikinija, sa lažnim konjskim repom, glatkim, crnim i sjajnim, koji joj je padao do sredine leđa, sa provokativnim dugim noktima nalakiranim zelenom bojom, kojima je obujmila aparat, dok joj jezik viri između blistavobelih zuba. O molim vas budite mirni možete li, pogledajte ka meni molim vas – a vi, Senatore, mmm? – e tako! Odlično!

Bilo je nekoliko polaroid fotografija Senatora kako stoji kraj stola za piknik u pantalonama od krepa, jedne noge podignute na klupu, lakta oslonjenog na koleno, bila je to baš opuštена poza, a Keli Keliher je bila u blizini, gotovo u udolici ispod njegove ruke, nasmejala se pred objektivom u trenutku kada je okinuo blic, a Senator se smešio zagonetno, osmehom nekako uglađenim, osmehom gotovo zamišljenim, osmehom koji se gubi čak i dok se razleže licem, a i u očima je imao neki udaljeni pogled, ozbiljan, kao da se i sam pita

kakav bi se tekst mogao ubaciti ispod ove praznične poze uslikane Četvrtog jula, a potom preneti telegrafski u sve krajeve Sjedinjenih Država i mnogobrojne inostrane zemlje i prikazati na vestima televizijskih kompanija.

Ali, ne, ne možete da zamislite svoju budućnost. Bez obzira na to što je vaša.

Jedne noge obuvane, druge bose. Othramao. Mocar do gole kože tresao se i mumlao na sav glas Oh bože. Oh bože. Oh bože.

... pet načina izvršenja smrtne kazne koji se danas još primenjuju u Sjedinjenim Državama. Skorašnje odluke Vrhovnog suda, prava dodeljena državama. Preovlađujuća podrška smrtnoj kazni po anketama. *Zašto? – zato što je smrtna kazna sredstvo za sprečavanje novih zločina. Zato što šalje poruku: Život nije jeftin.* Pet načina, od kojih je najstariji vešanje. Poslednji put upotrebljen u Kansasu, 1965. Osuđenom čoveku trebalo je šesnaest minuta da umre, ponekad je potrebno duže. U Montani još uvek postoji kao opcija. *Jedino sredstvo za sprečavanje zločina koje ove životinje razumeju.* Streljački odred u Juti. Električna stolica, prvi put upotrebljena 1890. u državi Njujork. „Humana“ alternativa za vešanje, streljački odred: osuđeni čovek (ili žena) vezuje se za stolicu, za nogu im se kače bakarne elektrode, glava im se brije. Izvršitelj sprovodi početni udar od 500-2.000 volti tokom trideset sekundi. *Tu se radi o okorelim kriminalcima – ubicama. Mentalno i moralno neprilagođenima.* Ako sa početnim udarom ne dođe do smrti, sprovode se dodatni udari. Dva, tri, četiri. Neki ljudi imaju jače srce od drugih. Nesreće se dešavaju. Sa sagorelog tela izdiže se dim, ponekad i plavkasto-narandžasti plamen. Miris je isti kao miris prženog mesa. Kao i kod vešanja, desi se ponekad da očne jabučice ispadnu iz duplje i vise na obrazima. Povraćanje, urinacija, defekacija. Koža postaje jarkocrvena, prekrivena plikovima i otekla do tačke pucanja, kao prepečena šnicla. Često se dešava da struja ne bude dovoljno jaka i smrt ne nastupi „momentalno“, već postepeno. Zatvorenik se muči do smrti. *Nisu to pristojni civilizovani ljudi kao oni koje mi znamo, već ljudi koji predstavljaju istinsku pretnju po društvo, koji se moraju zaustaviti. Ako se ne zaustave na ovaj način, biće im određena blaga zatvorska kazna, uslovna robija – i moći će ponovo u napad!*

Gasna komora, prvi put upotrebljena 1924. u Nevadi. Popularan izbor jer se radi o „humanoj“ alternativni. Osuđeni čovek (ili žena) vezuje se za stolicu, ispod stolice se postavlja posuda ispunjena

sumpornom kiselinom i destilovanom vodom u koju se ubacuje natrijum-cijanid, čime se ispušta cijanovodonik u gasovitom stanju. Istog trenutka prekida se dotok kiseonika u mozak. Zatvorenici proživljavaju trenutke krajnjeg užasa – gušenje. *Pitanje rase se uopšte ne postavlja, verujte mi, to je samo paravan, možda jeste istina da je Sjedinjenim Državama uvek bilo više pogubljenih crnih ljudi nego belih, možda jeste statistički tačan podatak da je manja verovatnoća da će belci koji ubiju crnce biti osuđeni na smrtnu kaznu nego crnci koji ubiju belce, jeste da postoje velike razlike između država, okruga, urbanih oblasti, ruralnih oblasti, tužioci podižu optužbe i možda neki od njih jesu rasisti, ali ne možete očekivati da krivičnopравни sistem ispravlja probleme društva, za ime boga.* Siloviti grčevi kao kod epileptičnog napada. Oči ispadaju iz jabučica. Koža poprima ljubičastu boju. Ne dolazi do neposrednog trovanja vitalnih organa, ali uzrok smrti je asfiksija. „Verovatno najvarvarskiji i najbolniji način da se umre.“ (Lekar)

Smrt ubrizgavanjem smrtonosne injekcije, najnoviji i sa najviše žara promovisan kao „najhumaniji“ način za izvršenje smrtno kazne. Otkriven 1977, prvi put primenjen u Oklahomi. Osudeni čovek (ili žena) vezuje se za bolnička nosila, ubacuje mu se kateterska cevčica kojom se tečnost intravenozno prenosi u telo. Prvi lek koji se daje jeste tiopental-natrijum, vrsta barbiturata; zatim 100 miligrama pankuronijum-bromida, koji opušta mišiće; pa kalijum-hlorid da se ubrza proces smrti. *Neki od ovih naučnih načina, ovih „milosrdnih“ načina, previše su dobri za te životinje, govorim o prljavim zverima, a ne o ljudskim bićima. Zašto ih puštati da žive, zašto ih hraniti, zašto udovoljavati njihovim zahtevima, zašto oni ne bi patili ako se ima u vidu patnja koju su naneli drugima, zašto ne „oko za oko, zub za zub“, recite mi zašto? zašto da ne?* A smrtonosna injekcija nije skupa, rado se koristi u državama koje paze na budžet, omiljena je zagovornicima smrtno kazne zato što do smrti dolazi bezbolno, osuđenik samo zaspi, društvo je oslobođeno svih optužbi za varvarizam, želju za mučenjem, potrebu za osvetom.

Potruga za „humanim“ alternativama kada se radi o smrtnoj kazni nije potraga koja se vrši zarad osuđenika, već zarad građana Amerike, kako bi se, u izvršenju ubistva sa predumišljajem koje nasumice sprovodi država, oni oslobodili krivice...

Laskao joj je, Elizabet En Keliher, rekavši, tvrdivši, da, on jeste siguran da je čitao njen članak u *Sitizen inkvajeriju* – ili mu je, možda, neki član njegovog osoblja prosledio sažetak.

Zašto si pisala o takvoj temi, pitao je Senator radoznalo, a Keliher je oklevala ne želeći da kaže da joj je to predložio Karl Spejder i rekavši umesto toga: To je tema za koju sam već duže zainteresovana, i što je više istražujem, to sam više zgrožena. A to i jeste bila istina.

Uprkos njenim raspravama sa ocem.

„Oklo za oko, zub za zub“ – zašto da ne? Grubo, možda, primitivno možda, ali šalje poruku da život nije jeftin – zašto da ne?

Svakako da je Senator zvanično protiv smrtne kazne.

Svakako jeste smelo od njega što se ne slaže sa mnogima u njegovoj državi, u kojoj je pogubljenje strujom još uvek zakonom prihvaćeno; u kojoj još uvek ima osuđenih zatvorenika koji čekaju na smrtnu kaznu, ulažu bezbrojne žalbe i čekaju da umru.

Svakako jeste držao govore. Jeste bio elokventan. U političkom smislu jednako nepopustljiv koliko i njegov prijatelj Mario Kuomo. Smrtna kazna je neprihvatljiva u civilizovanom društvu jer je oduzimanje bilo čijeg života zarad bilo kojeg cilja gnusni čin koji srozava društvo na primitivni nivo samog ubice. A što je najstrašnije od svega, ako se uzme u obzir u velikoj meri arbitrarna priroda američkog krivičnog sistema, uvek postoji mogućnost da će nedužni ljudi (ili žene) biti osuđeni na smrt... a ta se sudbinska kazna, za razliku od svih drugih, nikako ne može izbeći.

Jesam li spremna?

Pakovala je stvari u žurbi, za razliku od prethodne večeri kad ih je raspakovala pažljivo i svečano, kao da je ta soba na ostrvu Grejling sa cvetnim tapetama boje jagode i devičanskibelom posteljinom od organdina bila sveto mesto na koje je potpuno zaboravila od jedne posete do druge, a sada je mesto iz kojeg, zahvaljujući sopstvenim snažnim naporima, biva izgnana.

Plan je bio da se iskradu iz Bafine kuće tačno u 19.00 da bi uhvatili trajekt u 19.30 do luke Butbej, ali baš tada su pristigli novi gosti i Senator je pio još jedno piće i uneo se u razgovor tako da možda neće stići na trajekt, a kada je sledeći? – nema veze, uvek je tu sledeći.

Zaista ništa ne očekujem. Šta god bude – biće. I biće dovoljno.

Praktična Keli Keliher, uvek spremna da sebe strogo prekori.

Ipak, ruke su joj drhtale. Dah joj je bio ubrzan. U onom ogledalu u obliku srca sa belim ramom od pruća koje je stajalo iznad komode odražavalo se srećno devojačko lice, blistavo i puno nade.

Istini za volju, misli joj jesu letele slobodno poput zmaja otkačenog sa konopca i opijeno su se uzdizale iznad peščanih dina, mislila je kako je on ipak razdvojen od žene, kako je njegov brak ipak okončan – kako on kaže; glasači nisu više puritanski nastrojani, ne kritikuju ga.

Treba izbeći neprikladnu situaciju. Treba izbeći vanbračni skandal.

Ovaj svet drugačiji je od onog za koji si ti znala, majko. Volela bih da to možeš da prihvatiš.

Volela bih da me ostaviš na miru!

Dok je sa pivom u rukama prolazila kroz kuhinju u kojoj je Rej Enik telefonirao tihim, ljutitim glasom, a njegov obično smiren govor bio isprekidan rečima *seronja, sranje, jebeno*, Keli se iznenadila jer je tu bio čovek tako različit od onog ljubaznog nasmešenog čoveka koji je čitavog dana bio pažljiv i pun ljubavi prema Bafi Sent Džon, i tako različit od čoveka koji je bio učtiv, ljubak i pažljiv prema Keli Keliher, i

videla je da je njegov pogled (a oči su mu bile natečene i prazne – nije prestajao da pije čitavo popodne i bio je poražen u tenisu) prati dok prolazi nekoliko metara dalje od njega, baš kao što mačje oči prate pokrete sa nagonskim bezličnim zanimanjem predatora; ipak, čim je izašla izvan njegovog neposrednog vidnog polja, prestao je da je gleda, prestao da primećuje da je ona tu.

„Pazi, već sam ti rekao, jebo te – počecemo u ponedeljak. Za ime boga!“

Keli Keliher se oslonila na jednu nogu i brzo svukla beli kupaći kostim od spandeksa. Kupljen u „Lordu i Tejloru“ na letnjoj rasprodaji prošle subote.

Brzo je obukla letnju pamučnu haljinu na pruge bleđožute boje, sečenu visoko na ramenima tako da otkriva njena divna glatka gola ramena, ono rame, onaj deo kože koji je još uvek brideo od dodira njegovog jezika.

Da li se to zaista dogodilo, zapitala se Keli Keliher.

Da li će se ponovo dogoditi. I ponovo.

Voliš svoj život zato što je tvoj.

Vetar u visokim razbarušenim rogozima, u rogozima koji su tako podsećali na ljudske figure. Plavokose i zanjihane. Na obodu vidokruga.

Vetar, hladan istočni vetar sa Atlantika. Ustalasana treperava voda poput bleđog plamena udara plažu, treska o plažu. Bafi je rekla da su najviše dine koje se vide visoke dvadeset metara, i kako su samo čudne, dine koje ni smolasti borovi ne mogu da zadrže u mestu i koje se raspušteno kreću po ostrvu poput pravih okeanskih talasa sa sopstvenim krestama i koritima i izmereno je da se pomeraju od zapada ka istoku brzinom od tri do četiri metra godišnje, preko Deri Rouda tako da se on mora stalno čistiti, kroz ograde i po travnatoj plaži – „Ovde je prelepo, ali, znaš“, zadrhtala je, trgla se, „to nema nikakve veze sa onim što čovek želi.“

A sada je čula kratke i odsečne talase koji su udarali po iskošenom krovu te sobe u kojoj je bila udobno ušuškana i bezbedna ispod pokrivača, ispod jorgana na kome je baka izvezla pande po ivici.

Voliš svoj život. Spremna si.

Nije želela da kaže da. Ali želela je da kaže da.

Da trajektu, da luci Butbej. Da hotelu „Meriot“ u Butbeju, to jest. Posle Butbeja, posle petog jula...?

Keli Keliher će naterati tog čoveka da je zavoli. Znala je i kako.

Iznenadila je sebe tom mišlju, i brzinom sa kojom joj je pala na um. *Spremna si.*

U kolima je uključila radio, čula reske zvuke sintisajzera, muziku bez kostura, prosto zvučna zavesa. Kako je dirljivo to što Senator, čovek od pedeset pet godina, oseća takvu žalost za mladošću tako davno prošlom!

Pristala je iako je videla koliko je Senator popio. U početku je oprezno pio belo vino, vodu „perije“, niskokalorično pivo, onda je prešao na jače stvari, i on i Rej Enik: dva starija muškarca na zabavi.

Starija muškarca. Da i oni sami sebe gledaju na taj način, to je bilo jasno.

Bio je Četvrti juli. Sada beznačajan praznik, ali praznik koji uprkos tome svi Amerikanci slave, ili gotovo svi Amerikanci slave. Sa bleštavocrvenim vatrometom, bombama i raketama koje pršte u vazduhu.

Po tome samo i znate, zar ne – zastava još stoji.

Skrenuli su na neasfaltirani put, nestrpljivi, uzbuđeni, „tojota“ se klizala po peščanim brazdama, ali bila je pod kontrolom, Senator je bio iskusan vozač i prilično je uživao u vožnji, nestrpljivost mu je davala poleta, kao i brzina kojom su pobegli. Možda im namera i jeste bila da se *izgube*?

Kada je na brzину ispila piće ili dva, Keli Keliher je priznala Senatoru da je na završnoj godini na Braunu pisala rad o njemu i, umesto da se naljuti, da se postidi ili dosađuje, Senator je zablistao od zadovoljstva.

„Ma šta kažeš! Nije valjda – pa nadam se da je vredelo truda!“

„Naravno da je vredelo, Senatore,“

Razgovarali su, vodili živahni razgovor, a ostali su ih slušali, Keli Keliher i Senatora, *udubljene jedno u drugo*, kako se to kaže. Keli je čula sebe kako objašnjava Senatoru šta je to u njegovim idejama što je najviše uzbuđuje: njegov predlog da se osnuju mesne kancelarije, naročito u siromašnim urbanim oblastima, kako bi građani mogli što direktnije da se obraćaju izabranim zvaničnicima; njegovi predlozi da se uspostave dnevni centri za negu, besplatne zdravstvene

ustanove, vaspitno-popravni programi; njegovo podržavanje umetnosti, posebno mesnih amaterskih pozorišta. Strastveno je Keli Keliher govorila, i kao omamljen, pogleda uprtog ne u jednu osobu, već u ogromnu publiku, strastveno je Senator siušao. Da li su mu ikada njegove sopstvene reči zvučale baš toliko dobro, toliko razumno i ubedljivo? – tako melodično, lirično, nadahnuto? Keli se bez trunke poštovanja prisetila ciničnih reči Šarla de Gola koje je nedavno citirao Karl Spejder: *Pošto političar nikad ne veruje u ono što govori, iznenađen je kad vidi da mu drugi veruju.*

Keli se iznenada trgla i prekinula priču. „Senatore, izvinite – sigurno ste sve ovo već hiljadu puta čuli.“

A Senator je rekao učtivo i krajnje ozbiljno: „Da, Keli, možda jesam – ali nikada od *tebe.*“

Iz blizine, iz pravca kuće jednog suseda doprlo je gromoglasno pucanje petardi. Visoko iznad njihovih glava lepršala je blistava američka zastava porodice Sent Džon.

A crna voda joj ispuni pluća i ona umre.

Ne: bilo je vreme za gozbu: vetar je nosio miris ukusnog mesa sa roštilja nad kojim je sa smešnom kuvarskom kapom i keceljom predsedavao Rej Enik, neobično spretan iako se lelujavao od pića: komadi marinirane tunjevine, piletina u teks-meks sosu, žive crvene šnicle od mlevene govedine veličine palačinke. Kuvani kukuruz, čitave kofe salate od krompira i kupusa i salata od pasulja i pirinač sa karijem, kilogrami sladoleda koji su jeli kašikama. Kakav su samo apetit imali, posebno mlađi muškarci! I Senator je jeo halapljivo, ali ipak pažljivo, tako da je nakon skoro svakog zalogaja brisao usta papirnim ubrusom.

Iako je drhtala od gladi i osećala vrtoglavicu, Keli nije mogla da jede. Prinela bi viljušku usnama, pa je odmah spustila. Iako je među Bafinim gostima bilo mnogo njih koji bi voleli da porazgovaraju sa Senatorom, Senator je sve vreme posvećivao pažnju samo Keli Keliher, kao da je, kao u nekoj potpuno neverovatnoj bajci, čovek neočekivano doputovao do ostrva Grejling isključivo zato da bi video *nju.*

Keli Keliher je osećala prijatnu vrelinu u obrazima. Palo joj je na pamet da bi Karl Spejder bio krajnje zadivljen, da, i iskreno

ljubomoran, kada bi čuo za ovaj susret.

Senator se trgnuo kada je nekoliko petardi u nizu zapucalo u susedstvu.

Keli je pomislila: Plaši se da će pucati u njega – atentatori.

Kako je to interesantno, čovek je tako značajna javna ličnost da se plaši da će neko *izvršiti atentat na njega!*

Senator je rekao: „Ja prosto iskreno ne volim Četvrti juli. Još otkad sam bio dete, povezujem ga sa prekretnicom leta. Pola leta prošlo i sad krećemo ka jeseni.“ Govorio je neobičnim, tugaljivim i zbunjenim tonom i brisao usta dok je pričao. Na njegovom ubrusu ostao je kečap nalik na tragove karmina.

Keli je rekla: „Sigurno morate da obavljate mnoge zvanične stvari tokom praznika, zar ne? – uglavnom? Da držite govore, primate priznanja...“

Senator je ravnodušno slegnuo ramenima. „Usamljениčki je to život, kada tako često morate da siušate sopstveni glas.“

„Usamljениčki!“ Keli se zasmejala.

Ali Senator je govorio dalje, pričao je brzo kao da joj se poverava i kao da ne želi da ga ona prekine: „Nekad me to baš razljuti, razljuti do srži – to što čovek počne da prezire sopstvene reči koje mora da sluša, i to ne zato što nisu iskrene, već upravo zato što *jesu*; zato što ih je već toliko puta izgovorio, svoje ‘principe’, svoje ‘ideale’ – a tako se prokleta malo stvari na svetu promenilo zbog njih.“ Zastao je i otpio veliki gutljaj pića. Njegova napeta vilica zaista je ukazivala na ljutnju. „Počneš da mrziš sebe zbog toga što si navodno ‘slavan’: upravo zbog onoga zbog čega te drugi obožavaju.“

I ovo je takođe neverovatno mnogo laskalo Keli Keliher jer se činilo, zar ne, da dok govori o takvim stvarima, o takvim *drugim* ljudima, Senator izuzima Keli Keliher od kritike.

Živeo je odvojeno od žene, deca su mu odrasla – njenih godina, ako ne i starija. Šta je tu loše?

Objašnjavala je svojim roditeljima kako su se samo poljubili, jedan jedini put. Šta je tu loše?

Od G_-a je dobila infekciju genitalno-urinarnog trakta, ali nije to bila jedna od onih ozbiljnih infekcija, nije to bila jedna od onih strašnih infekcija, povukla se mesecima ranije zahvaljujući terapiji antibioticima. Šta je tu loše?

Tog jutra je pripremila raskošnu kupku u penušavoj vodi boje zelene poput pepermintu, sa „aktibat“ tabletama za kupanje koje ju je Bafi ubedila da proba.

Otišle su autom do grada, do luke Grejling na zapadnoj strani ostrva, da bi nakupovale zalihe za zabavu. Lučka prodavnica pića, riblja pijaca, „Tina Marija“ prodavnica delikatesa, pekara. Ispred pekare je bio parkiran sjajni novi „Fordov“ džip i na zadnjem braniku imao je nalepnicu NA POKROVU NEMA DŽEPOVA.

Dok su izlazile iz jedne od mnogobrojnih radnji, natovarene kesama sa skupom robom, Bafi je odsutno rekla Keli: „Znaš – od prvog januara niko koga znam nije umro od side. Upravo sam to shvatila.“

Dok su se vozile nazad do kuće, Bafi je neobavezno pomenula da je Rej Enik pozvao Senatora na zabavu. Ali nije to bio prvi put da Rej pozove tog čoveka – „Ja zaista ne očekujem da će se pojaviti. Ja ga ne očekujem.“

„Ovde? Pozvan je da dođe ovde?“, pitala je Keli.

„Da, ali šiznula bih kad bi se pojavio.“

Uz penušavu mirisnu kupku Bafi je uglavila u Keline ruke i novi disk sa muzikom za opuštanje, *Snovi delfina*. Zvuk je bio umirujuća mešavina pesme delfina i horskih glasova, idealna za smanjenje stresa, ali Keli nije pustila disk.

Propustili su trajekt u 19.30, ali neće propustiti trajekt u 20.20. Senator je delovao nervozno i nestrpljivo. Zurio je u svoj sat, svoj digitalni sat na kome su brojke sevale kao nervni tikovi. Tokom poslednjeg sata koji su proveli na zabavi Senatorovo se raspoloženje promenilo. Govor mu više nije bio tako razumljiv kao na početku, niti je bio u stanju da tečno vodi razgovor; posmatrao je Keli Keliher onim njoj poznatim, a ipak neodredivim pogledom – posedničkim pogledom muškarca, prošaranim nestrpljenjem i razdražljivošću.

Kad su kretali, Senator je pitao Keli želi li jedno piće za usput i Keli je rekla da ne želi, a onda ju je Senator zamolio da, ako može, ponese jedno za njega – to jest, još jedno, pored onog koje je već držao u rukama. Keli je najpre pomislila da se možda šali, ali nije se šalio: u ruci je imao upravo dopunjenu čašu tonik-votke i želeo je da Keli ponese još jednu. Keli je oklevala, ali samo na tren.

Bafi je sustigla Keli na kolskom prilazu, stegla joj ruku i prošaputala na uvo: „Javi se, draga! Sutra u bilo koje vreme.“

Što je značilo da se još nije dogodilo jer je Bafi stajala tamo na prilazu i gledala ih dok su se udaljavali, ruke podignute u znak tužnog pozdrava.

Još se nije dogodilo, videla je sebe kako puna prkosa trči u malim belim soknama po hrapavom tepihu, kako joj se prstići na nogama mrdaju i koprcaju, a neka visoka osoba iza nje se povija, steže je ispod ruku čvrsto i sigurno, hvata je ispod pazuha, drži je na bezbednom *Ma ko je to! ma ko je to! 'Lizabet moj anđelčić!*

Tako se dogodilo. Tako je stigla dovde. To je bio put kojim je došla.

Uviđala je to. Nije bilo greške. A ipak je u isto vreme objašnjavala nekom skupu ljudi, starijih ljudi, čija lica nije mogla razaznati kroz napuklo staklo vetrobrana, kako to nije ono što oni misle nije on nju napustio, otišao je da joj dovede pomoć, taj čovek čijeg imena ne može da se seti, niti mu može oživeti u mislima lik iako je sigurna da će ga prepoznati kada ga bude videla, otišao je da dovede pomoć da pozove hitnu eto gde je otišao, nije je napustio i ostavio da umre u crnoj vodi.

Nije je šutnuo, nije otišao od nje. Nije je zaboravio.

Smešni nokti nalakirani ružičastim lakom, sada slomljeni, pokidani. Ali ona će se boriti.

Krvava pena joj izbija na nozdrve, oči joj se prevrću u glavi *ali ona će se boriti.*

... nije je napustio nije je šutnuo i oslobodio se iz automobila osuđenog na propast nije otplivao na obalu očajnički pokušavajući da spase svoj život i ne leži sada tamo iscrpljen niti povraća prljavu vodu u koju ga sada nikakva sila ne bi mogla naterati da se vrati, nije napokon ustao (posle koliko vremena, ne bi mogao da kaže: pola sata? sat?) i pobegao peške hramajući sramno jedne *noge obuvene druge bose* kletva koju bi jednog dana njegovi neprijatelji mogli da pevūše ako on to ne uspe da spreči, othramao i posrtao natrag putem uz močvaru prestravljen da bi ga mogao otkriti neki slučajni prolaznik u kolima natrag do autoputa tri kilometra odatle drhtao grčevito panično pokušavao da uhvati vazduh *Šta da radim! Šta da radim! Bože pokaži mi šta da radim!* piskava mahnita zrika insekata i

more stravičnih komaraca koji zuje koji kruže oko njegove glave koji ujedaju njegovu kožu tako nežnu, nateklu, njegovo ozleđeno čelo, njegov nos koji je sigurno, verovao je, polomljen, sa tolikom silinom je udario u volan, a na autoputu se povio dahćući kao pseto, povio da se sakrije u visokom rogozu i da čeka da se saobraćaj proredi kako bi mogao da hramajući trkne preko puta do telefonske kabine na parkingu ispred „Post Bira i Vajna“, suvih usana, otupljenih čula u nastavku napada iskonske panike, nastavku košmarnog užasa tako nepojmljivog i tako neprihvatljivog da se o njemu nije moglo razmišljati, već se samo moglo od njega bežati, Senator koji beži *jedne noge obuvene druge bose*, otrcan kao neki pijanac i šta ako ga neko vidi? prepozna ga? fotografiše ga? i šta ako mu Bog čiji je miljenik toliko dugo bio sada uskrati svoju milost? i šta ako je ova sramota kraj? hramlje dahće da bi došao do vazduha prekriven prljavim crnim muljem i to je kraj? i šta ako neće uspeti jednog dana da se iskupi da se uzdigne iznad svojih neprijatelja i isto tako obožavalaca? i ako ga njegova partija ipak više nikad ne nominuje, i ako ipak nikada ne bude izabran za predsednika Sjedinjenih Država? i ako podlegne ismevanju sramoti ruganju svojih neprijatelja? jer politika je u suštini kako je Adams rekao *sistematično organizovana mržnja*: ili si organizovan ili nisi: pri pomisli na to preplavio ga je užas, smučilo mu se, strašno mu je pozlilo, lelujavao se kao pijanac i trčao preko autoputa iako je sada bio sasvim trezan a trezan će i ostati, verovao je, zakleo se, sve do kraja života i biće to dobar život samo ako mu Bog sada podari svoju milost u ovom trenutku patnje *Kad bi sada imao milosti* grcao je presamitio se od iznenadnog bola u utrobi dok su negde u blizini u opštinskom parku veselo ispaljivali svetlucave rakete u noćno nebo praskale su u jarkim bojama koje su se prelivale CRVENA BELA i PLAVA i za raketama bi se vinuli zvuci detinjeg divljenja uuuuuuh! i aaaaaah! pa se iznenada začulo histerično cvilenje psa i besni povik nekog mladića „Zaveži!“ tako da to nije bio pucanj već prosto neka buka bez ikakvih posledica i on je držao u ukrućenim prstima novčić kao magični talisman, novčanik mu je bio udobno smešten u džepu i sav novac u novčaniku netaknut, kako se činilo, jedva i ovlažen, uspeo je da progovori mirno i zatraži da ga centrala usmeri na rezidenciju Sent Džonovih, Deri Roud, zadovoljan što može da se

seti imena i tamo se posle osmog zvona javila neka žena, a u pozadini su se čuli bučni glasovi ljudi na zabavi, tako da je ona morala da ga zamoli da ponovi, sa kim u stvari želi da razgovara? – i rekao joj je, toj nepoznatoj ženi koja mu je predstavljala kanap za spasavanje, koja je bila kao slamka spasa čoveku potopljenom u vodi koja mu taman prekriva glavu, rekao joj je blago izmenjenim dubokim glasom bez primetnog naglaska: Reja Enika, moliću, Džerald Ferguson na vezi Reja Enika moliću i žena je otišla, a bučni glasovi i smeh su se pojačali i najzad je Rej bio na vezi, nervozan i zabrinut: „Da? Džeri? Šta je bilo?“ znajući da je sigurno bila neka nevolja, jer Ferguson nije nikakav prijatelj, već pravni savetnik koji nikada ne bi pozvao Reja Enika u takvom trenutku da nije u pitanju neka nevolja, a Senator je rekao svojim pravim glasom, očajnim i podrhtavajućim: „Reje, nije Ferguson, ja sam“, a Rej je tupavo rekao: „Ti?“ i Senator je rekao: „Ja sam i u gadnoj sam nevolji, došlo je do nesreće“, i Rej je upitao, blago ispruživši ruke kao da pada pa traži oslonac: „Šta se desilo? Kakve nesreće?“ i Senator je rekao, sada glasnije: „Ne znam šta koji kurac da radim: ona devojkica – mrtva je“, pa tresnuo već ozleđenim čelom o prljavi zid od pleksiglasa na kabini, a zatim je usledila kratkotrajna tišina ispunjena šokom i onda je Rej izgovorio: „Mrtva...“ nije uzviknuo, pre će biti da je prošaputao, pa je brzo dodao: „Nemoj ništa da mi pričaš preko telefona! Samo mi reci gde si i dolazim po tebe“, a Senator je sada jecao, besan, ogorčen, pun neverice: „Devojkica je bila pijana i ponele su je emocije, zgrabila je volan i kola su skrenula sa puta i oni će svi reći ubistvo, nahvataće me na...“ i tu ga je Rej prekinuo, sada već ljutito i autoritativno: „Nemoj! Prestani! Samo mi reci gde si, pobogu, i dolazim po tebe.“ Te mu je tako Senator rekao.

Digitalne brojke na njegovom satu i dalje su svetlucale:
21.55.

Ali ništa od ovoga Keli Keliher nije znala niti je mogla znati jer se njoj činilo da se zapravo nesreća još uvek nije ni dogodila – jer tu je bila sjajna crna „tojota“ koja tek sada skreće sa autoputa na napušteni izbrazdani put, iznad nje blistavi romantični mesec, nešto tiho nalik na džez na radiju i, da, jeste znala da je to greška,

verovatno je greška, da, verovatno su se *izgubili*... ali namera im i jeste bila da se *izgube*.

A crna voda joj ispuni pluća i ona umre.

Ne: u poslednjem mogućem trenutku gušeći se i kašljući ona se napela da pridigne torzo još više, da uzdigne glavu još više, napinjala se toliko da su joj sitni mišići iskočili na levoj ruci preko žila i kostiju dok se prstima grabila za volan koji više nije mogla potpuno ni odrediti kao volan, ali znala je da je to sprava koja treba da je spase jer je iznad nje plutao mehur sada manji nego što je u početku bio, ali ipak je bio tu i njoj je bilo dobro dok je grčila iznenađenu Bafi Sent Džon snažno, snažno, dok se klela da je voli kao sestru i da joj je žao što se namerno udaljila od Bafi tokom ove poslednje dve ili tri godine, dok joj je govorila da je to nesrećan slučaj, da niko nije kriv.

A ipak, da se nije možda dogodilo...? Auto je jurio klizao se po putu na kojem, činilo se, nema kuća, nema saobraćaja, samo močvarno zemljište koje se prostire kilometrima naokolo i šiljata smeđa rogoz, lelujava visoka trava, zakrčljali borovi, tako puno neobično beživotnog drveća – trupova – i grubi ritam zrike insekata u sezoni parenja koji je ličio na udar bubnjeva, insekata koji kao da su osećali kako vreme odmiče, kako će mesec uskoro nestati sa neba, okrenuti se naopako i Keli je videla, a da nije ni bila svesna da je videla (jer su ona i Senator upravo o nečemu pričali), u plitkom jarku pored puta jedan slomljeni stočić za ručavanje, prednji točak engleskog trkačkog bicikla, obezglavljeno golo telo lutke kao meso ružičaste boje... skrenula je pogled sa lutke ne želeći da vidi rupu između ramena nalik na bizarnu osakaćenu vaginu tamo gde je glava bila strgnuta.

Ti si mlada Amerikanka ti voliš svoj život.

Ti voliš svoj život, veruješ da si ga sama odabrala.

Davi se, ali nema nameru da se udavi. Jaka je, namerava da pruži prokleta veliki otpor.

I tu je bilo njegovo zabrinuto lice koje je plutalo sa druge strane vetrobrana dok je, taman nakon što je pomislila kako ju je napustio, ponovo zaranjao da dođe do nje, trzao vrata tako silovito da se čitav automobil ljuljao, i kako je samo bio visok, kako je njegova preplanula koža bila toplobronzane boje, viši od gotovo svih muškaraca koje je Keli ikada videla, sa onim širokim osmehom koji

je otkrivao sve bele zube, sa onim kovrdžavim nakostrešenim dlakama na rukama, a ruke su mu bile čvrste i mišićave, kako je i sam pomenuo, desni zglob primetno deblji nego levi od skvoša, od decenija koje je posvetio sa najvećim mogućim žarom skvošu, a ona je onda dodirnula skupoceni zlatno-beli digitalni sat na njegovom zglobu primetivši koliko je zategnut, toliko da ga narukvica štipa za ruku. Činio se zbunjen pred tim najmodernijim „roleksom“ i rekao je nešto o tome kako mlade generacije imaju novo shvatanje vremena kad vide brojke kako svetlucaju i trepere i proleću za razliku od prošlosti kada je čovek gledao brojčanik sata i video kružnu putanju časova kao merljivi prostor kroz koji se može putovati, makar i samo napred.

A njegovi snažni prsti drobili su njene. *Keli, je l' tako? – Keli?*

Tog dana, tog jutra, trčala je po plaži među dinama, vetar joj je mrsio kosu a sunce ju je zaslepljivalo, i među penušavim talasima stajali su vivci sa izraženo istačkanim grudima i dugim uskim kljunovima i onim nežnim nožicama na kojima su se klatili dok su kljucali po mokrom pesku, a ona im se nasmešila, njima i njihovim neobičnim hitrim pokretima, velikoj koncentraciji i sposobnosti da se isključe iz svega što ih okružuje, i osećala je kako joj se grudi nadimaju *Želim da živim, želim da živim zauvek!*

Cenjкала se, da, u redu, trampiče svoju desnu nogu, pa čak i obe noge ako budu mislili da tako mora, ekipa iz hitne pomoći, da, amputirajte, u redu, molim vas, samo napred, molim vas uradite to slobodno, kasnije će potpisati odobrenje, obećava da ih neće tužiti.

Arti Keliher je bio baš takav! – jer takav je bio po prirodi, „sklon parničanju“, kako ga je porodica u šali opisivala, ali Keli će objasniti kakve su okolnosti, Keli će preuzeti na sebe krivicu.

Gutala je crnu vodu u brzim malim gutljajima razumno misleći da će je u stvari, ako je dovoljno brzo bude gutala, jednostavno piti i biće joj dobro.

Šta je ono bilo? – za nju? – zurila je zapanjeno i ushićeno u ono što joj je baka sašila, haljinu od belog nabranog pamuka sa sićušnim jagodama po njoj, nosiće je sa novim crnim cipelicama od lakovane kože i belim soknicama obrubljenim roze vezom.

Voliš život koji živiš jer je tvoj. Jer je to put kojim si došla.

Videla ih je kako je pomno posmatraju, morala je da sakrije suze, jer nije želela da ih uznemiri. Jer nije želela da znaju.

Bako, mamice, tatice – volim vas.

Ipak joj je bilo čudno i ne sasvim prijatno to što su bili tako mladi. Nije ih pamtila kao tako mlade.

Bilo je rizično, bila je to avantura njene mladosti vrlo moguće, da, sasvim verovatno i greška, ali nagnula se napred oslonjena na gole napregnute prste na nogama i primila poljubac kao da joj to sleduje, jer ona je ta, ona i nijedna druga, zamenjivala je sve ostale mlade žene koje bi primile taj poljubac od njega, od toga čoveka čije je ime zaboravila, baš na takav način.

Nije zaljubljena ali zavoleće ga ako će je to spasti.

Nikada nije volela nijednog muškarca, bila je dobra devojčica, ali zavoleće tog čoveka ako će je to spasti.

Crna voda joj je zapljuskivala usta, zapljuskivala nozdrve, nije bilo načina da je izbegne, punila joj je pluća, a srce joj je lupalo u brzim nasumičnim udarima boreći se da snabde kiseonikom njen sve slabiji mozak u kojem je videla tako jasno nazupčane igle kako se uzdižu poput stalagmita – šta to znači? Nasmejala se žalosno pri pomisli na to koliko je dobila poljubaca koji su imali ukus piva? vina? viskija? cigareta? marihuane?

Voliš život koji živiš, ne postoji nijedan drugi.

Voliš život koji živiš, ti si mlada Amerikanka. Veruješ da si ga sama odahrjala.

A ipak: on stvarno zaranja u crnu vodu, zaranja sve do automobila, prsti su mu ispruženi po napuklom staklu vetrobrana, a lokne mu plutaju oko glave, *Keli? – Keli?* – videla ga je nemog i zapanjenog i koliko je minuta, koliko sati prošlo, koliko je već dugo na ovom mestu nije znala da kaže jer vreme neće da se kreće napred u ovom ušuškanom crnom kutku zarobljenom ispod iskrivljenog metala, ispod stega koje je čvrsto drže. Ali jeste ga videla! – eto ga tu! – odjednom se našao iznad nje i plivao je ka dnu da napokon strgne vrata sa auta, ista ona vrata koja su je držala zarobljenu, i njeno se srce ispunito radošću i zahvalnošću i opasno se približilo tački pucanja, dok su joj se i oči napinjale u dupljama podigla je ruke ka njemu, predala mu se kako bi njegovi snažni prsti mogli da obuhvate

njene zglobove i da je izvuku napokon! napokon! iz crne vode na površinu, isplivaće zajedno, uzleteće iznenada tako lagano, bestežinski, sve do površine vode i ona će se osloboditi stiska njegove ruke kao prkosna devojčica koja želi sama da pliva sad kad je slobodna, da maše nogama sa ogromnim olakšanjem jer joj noge više nisu utrnule i ponovo ih oseća, kao posle nekog ružnog sna i uz snažne ritmične pokrete ruku u stilu australijskog kraula koji je učila u školi uzdići će se pobednički sve do svežeg vazduha na površini napokon! napokon! njene će razrogačene oči videti blistavo noćno nebo koje joj je ponovo podareno kao da joj nikada nije ni bilo oduzeto i džinovski mesec, tako će lukavo pomisliti *Ako mogu da ga vidim, znači da sam još živa* i to jednostavno shvatanje ispunilo ju je velikom spokojnom srećom, a videla je pored toga i mamicu i taticu kako je čekaju u visokoj travi, mada se zbunila jer sada više nisu zapravo bili mladi, već stari, stariji nego što ih je pamtila, lica su im bila iznurena od bola dok su sa užasom zurili kao da je nikada ranije u životu nisu videli, Keli, malu 'Lizabet, kao da je ne prepoznaju dok trči ka njima, dok ciči od sreće od radosnog iščekivanja, u njenim malim belim soknama, dok podiže ruke da je podignu visoko, dok mlatara nogama u vazduhu i crna voda joj je ispunila pluća i ona je umrla.

ZAHVALNICE

Podaci iz sledećih izvora korišćeni su u poglavlju 30: *The Reimposition of Capital Punishment in New Jersey: The Role of Prosecutorial Discretion*, Leigh B. Bienen, Neil Alan Weiner, Deborah W. Denno, Paul D. Allison i Douglas Lane Mills, *Rutgers Law Review*, jesen 1988; i *This Is Your Death*, Jacob Weisberg, *The New Republic*, 1. jul 1991.

U poglavlju 32 citirana je rečenica iz knjige *The education of Henry Adams*, Henry Adams: „Politika... *sistematično organizovana mržnja*“.

Table of Contents

PRVI DEO

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

DRUGI DEO

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

ZAHVALNICE